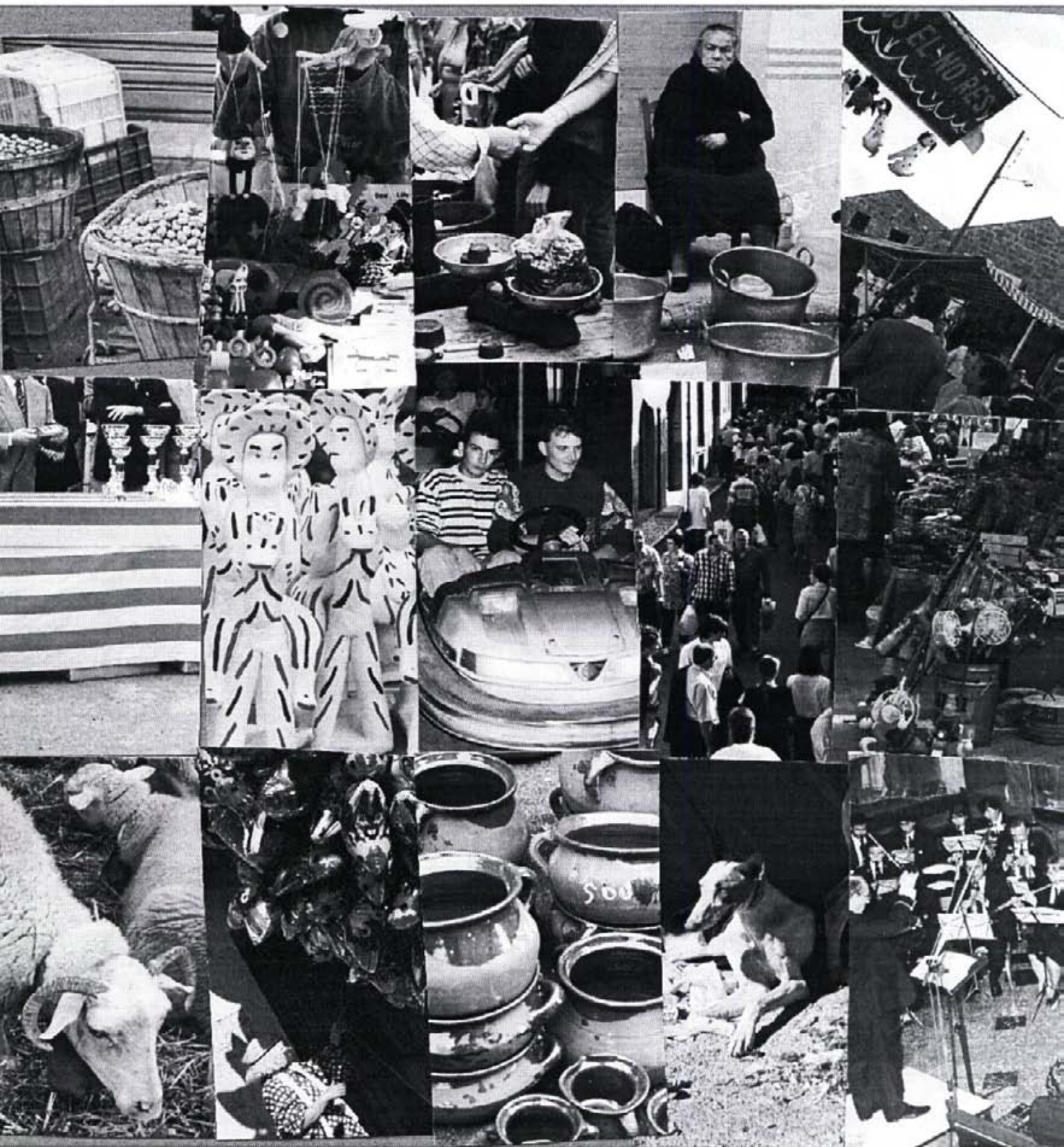

LLUCMAJOR

de pinte en ample

FIRES 1998

100 cl.

25% vol.

XARO P
d'en
CORI
J. Vidal

Elaborado por Destilerias F. Vidal Catany, S.L. - C. San Francisco, s/n.

LLUCMAJOR (MALLORCA)

Emb. 1696 - PM Reg. Ind. 7/5497 - Elaborado en España

N.R.S.I. 30.3182/PM

EDITA

Obra Cultural Balear de Lluçmajor

INFORMACIÓ I PUBLICITAT

C/ Bisbe Taixequet, 105 (Lluçmajor)

DIRIGEIX

Catalina Font

COL·LABOREN

Sebastià Alzamora	Ignasi Barceló
Miquel Barceló	Miquel Bezares
Antònia M. Bonet	Celso Calviño
Llúcia Caldés	Miquel Cardell
Francina Capellà	Joan Clar
Sebastià Cardell	Bartomeu Font
Antònia Font	Catalina Garau
Joana Font	Miquel Janer
Maties Garcies	Joan Jaume
Franc Jaume	Aina M. Llompart
Coloma Julià	Jaume Manresa
Antoni Llompart	Antoni Monserrat
Llorenç Mascaró	Joan Monserrat
Apol·lònia M. Monserrat	Guillem Oliver
Francisca Mut	Margalida Palou
Jaume Oliver	Nanda Ramon
Bartomeu Prohens	Josep Sacarès
Sebastià Rubí	Miquel Sbert
Jaume Salvà	Catalina Serra
Tomeu Sbert	Arnau Tomàs
Joan Socies	Gabriel Thomàs
Jeroni Tomàs	Bàrbara Verdera
Antoni Vadell	Francesc Verdera

IMPRIMEIX

TIRRENA, S.A.

TEL: 55 52 12

C/ Pintor Joan Gris, nº 2
MANACOR

El pensament de la Revista s'expressa
només a través de l'Editorial

Editorial

Bona fermança per a tothom!

Què es pot dir i desitjar a tothom a Lluçmajor en temps de Fires? Amb què associem sempre el temps de Fires? Quina és la paraula que més es pronuncia durant aquestes setmanes i, sobretot, la darrera setmana i la darrera fira? No hi ha dubte que aquesta paraula, aquest objecte, aquest desig és la fermança.

Fermança significa el regal o obsequi de caràcter extraordinari que es fa en temps de Fires. Tot l'any ens podem fer obsequis, però són una altra cosa. Les fermances en temps de Fires són un obsequi especial, tenen unes connotacions ben específiques i deixen molt bona boca.

Si haviem de fer alguna reflexió sobre les fermances, podríem pensar si endevinam o no, és a dir, si regalam allò que l'obsequiat o obsequiada esperava, necessitava o li feia més il·lusió; podríem pensar si no feim cap fermança a qui més l'espera de nosaltres; podríem pensar si la millor fermança que puguem fer és l'afecte sincer i l'amistat.

Si haviem de fer alguna reflexió una mica més economicista i sociològica, hauríem de referir-nos al consumisme exagerat i indiscriminat -la publicitat cada vegada més subtil i sofisticada-, als canvis d'escenaris globals on es mouen l'economia i el mercat -no oblidem que les Fires són un mercat-, i a la situació de l'economia llucmajorera -com es troba i cap on va?-.

Tot això podria resultar interessant i útil. Però, segurament, resultaria més engrescadora i agradable l'actitud de deixar-nos portar pel clima creat per aquestes setmanes de Fires, de transformar-nos en firers i fireres que compren i venen moltes de coses -cadascú sabrà quines té per vendre i quines necessita comprar-, que miren, que xerren molt, que disfruten del carrer i de la festa. En una paraula, que viuen les Fires.

Mai sobra, però, desitjar que arribin fermances a rompre -a nosaltres, als que estimam, a Lluçmajor...-. No sobraria una mica més d'il·lusió per a tothom, una economia millor, una més arrelada consciència de poble, uns plans culturals més a l'alçada de Lluçmajor, un compromís col·lectiu amb els qui necessiten més ajuda.

Bona fermança per a tothom i molts d'anys! ♦

Plenari de l'Ajuntament (28-IX-98)

No a la desclassificació de Tollerie

Arnau Tomàs

Al plenari ordinari de l'Ajuntament de Llucmajor, que va tenir lloc, excepcionalment, el dilluns dia 28 a les 12 h. ja que a les 1.30 h. se celebrava el pregó de Fires a la sala de sessions, va tenir com a temes principals, la ratificació del decret del 2 d'agost de 1998, en el qual el consistori s'oposa a la desclassificació de la urbanització de Tollerie, i una moció del govern municipal relativa a la baixa de places turístiques obsoletes.

Sobre la desclassificació de Tollerie, proposada pel CIM, tant Garcies, del PSOE, com Llompart, del PSM, varen manifestar un cop més l'adhesió a les pretensions del Consell Insular de Mallorca, de desclassificar aquesta urbanització, tot acusant l'equip de govern d'anar en favor dels interessos del promotor i no dels del municipi, però el batlle, Gaspar Oliver, va recordar que Tollerie es troba legalitzada dins del Pla Parcial aprovat i que, per aquest motiu, la seva suspensió equivaldria per a l'Ajuntament una forta despesa en indemnitzacions que el CIM no assumiria.

Pel que fa a la moció presentada pel PP sobre baixes de places turístiques obsoletes, fou aprovada per tots els grups del consistori, per entendre que amb ella es promou el turisme de qualitat, alhora que hom prohibeix que aquestes places s'instal·lin fora del terme de Llucmajor.

Altres acords

- Nomenar un membre més per al tribunal que ha de regir el concurs oposició per tal de proveir una plaça d'arquitecte.
  - Proposta de la mesa de contractació relativa al concurs convocat per a l'adjudicació del servei d'abastiment d'aigua potable i de sanejament.
  - Alineació i adjudicació mitjançant subhasta dels solars número 3 i 4 de sa Torre.
  - Adjudicació mitjançant subhasta d'efectes no utilitzables.
  - Com a tema d'urgència i fora de l'ordre del dia, per dificultats imprevistes en la construcció del nou Centre de Salut de s'Arenal, es va acordar de realitzar un nou projecte addicional, amb un préstec en una entitat financera.
- I entre els precs i preguntes, Rabasco va demanar que, urgentment, es requereixi al CIM per tal que resolgui el greu problema de la cremada incontrolada d'objectes, el fum dels quals fa irrespirable moltes zones de s'Arenal. ♦

La Plataforma antiautopista de Llucmajor fa una campanya d'al·legacions al Pla General

Demanen que es construïxin les circumval·lacions de la ciutat, aturades durant quinze anys.

La Plataforma antiautopista de Llucmajor ha iniciat una campanya de recollida d'adhesions a les al·legacions que presentarà a la revisió del PGOU de Llucmajor. Aquestes al·legacions reclamen unes millors circumval·lacions de la vila, mesures de foment de la seguretat vial, foment del transport públic, una reforma de les rondes de Llucmajor i que s'evitin actuacions urbanístiques que puguin incrementar el col·lapse del trànsit o crear punts negres de cara al futur.

Com a exemple d'això darrer, els membres de la Plataforma posen la creació d'una extensa zona urbanitzable a s'Arenal, a l'altre costat de l'actual carretera. En cas de desenvolupar-se aquesta urbanització els residents a la zona haurien de travessar cada dia una carretera molt transitada per poder anar a escola, a comprar, al centre de salut, al treball, al camp d'esports o a la platja; amb els perills que això comporta.

També critiquen l'excessiva extensió reservada per al sòl urbanitzable residencial extensiu, un tipus d'urbanisme que, al parer de la plataforma, obliga a usar el cotxe agreujant els problemes viaris del terme.

Finalment, la Plataforma reclama en les seves al·legacions que la projectada autopista no s'inclouï en el Pla General fins que el Pla Director de Carreteres no estigui definitivament aprovat i definesqui d'una vegada quin serà el traçat definitiu de l'autopista. Els membres del col·lectiu antiautopista critiquen que la indefinició de la Conselleria de Foment en aquest aspecte hagi estat la causa de l'exposició pública d'un document, el PGOU revisat, que pel que fa al viari resulta incomplet i incoherent.

Contra la proposta d'autopista i variant que fa la Conselleria de Foment la Plataforma defensa les circumval·lacions de Llucmajor dissenyades al Pla General del 1984 i que en quinze anys no s'han construït, provocant així el col·lapse de les rondes. Al parer de la Plataforma, la variant projectada des de Foment és una falsa solució a un problema que el mateix Govern Balear i l'Ajuntament crearen en donar un disseny inadequat a la carretera de s'Arenal i en deixar que la situació a les travessies de Llucmajor es podria al llarg de més d'una dècada.

La Plataforma de Llucmajor contra l'autopista del Llevant ja va recollir devers 2.700 al·legacions contra el Pla de Carreteres i ara confia a obtenir uns bons resultats en aquesta nova campanya. La recollida de signatures va començar dia 28 d'agost, al mercat de Llucmajor, davant el bar Espanya.

El PGOU de Llucmajor és a exposició pública fins dia 15 d'octubre. ♦

SA FILOA

C/ MELIÀ, 3 - LLUCMAJOR

Convocats per donar gràcies

Preveres que són o han estat a Lluçmajor. D'esquerra a dreta, de dalt a baix: Jesús Fresnillo, Jaume Alemany (Bunyola), Francesc Carmona, Manuel Bauçà (Cetem), Joan Vidal (Madrid), Bartomeu Fons (Selva), Jaume Serra, Joan Servera (Stma. Trinitat), Francesc Quetglas, Damià Vidal (V. Creixent) Josep Gelabert.

Enmarcat dins les celebracions dels 750 anys, la festa del nostre Titular va ressonar d'una manera especial dins el nostre Poble. El Sr. Bisbe i tots els preveres que havien estat a Lluçmajor, amb la Comunitat Cristiana, ens reunirem a la Parròquia per donar gràcies i renovar la nostra fe.

El Sr. Bisbe ens encoratjà a seguir fidelment el camí de l'Evangeli oberts al món per, junts, cercar respostes als interrogants de l'home d'avui. ♦

Preveres llucmajorers: Baltasar Coll (Canonge), Jaume Serra (Ses Salines), Jaume Monserrat (La Porciúncula), Toni Vadell (Beat Ramon Llull), Toni Garau (Vall de Sòller).

I Trobada de grups de ball mallorquí

Festa a Gràcia

Guillem Oliver

El passat dia 25 de setembre i a partir de les sis de l'hora baixa desfilaron una trencalada de grups de música i ball mallorquí, concretament aquests: Aires des Pla Lluçmajorer, Aires de Sa Barraca, Capocorb, Castanyetes en Festa, Escola de Dansa de Lluçmajor, Escola de Ball de Bot Col·legi Sant Vicenç de Paül, Espirafoc, Músics i Joves Balladors de Lluçmajor, Ran de Mar, Sarau i Festa i Flor d'Ametller; total onze, tots ells del terme municipal de Lluçmajor.

Molta de gent del poble va pujar a Gràcia per escoltar, veure i ballar una estona. Alguns desconexien l'existència de tants de grups emperò ens va agradar molt. No creim que a d'altre poble de Mallorca hi hagi tantes d'agrupacions...

Hi va haver berenar de franc per a tothom qui volgué. I qui l'hi va posar a la menjua?... Idò va ser en Paco es forner que d'ençà que l'any passat va començar a ballar no atura; i va pensar que podria ser una bona idea organitzar aquesta trobada que pot sentar precedent. Nosaltres també ho creim que trobades així són molt interessants i que els joves en poden aprendre dels més majors i aquests poden asseblar-se

de les innovacions que aporten els joves tant musicalment com en passes i punts i coreografia.

Dels mestres de ball que hi poguérem veure el temps que hi vàrem esser, recordam mestre Tomeu Bergas, Tomeu Gomila, Pere Antich, Joan Ferré... Serà cosa d'aprofitar tan de bo que ens puguin ensenyar.

Serà cosa de recordar que el ball és un bon exercici de manteniment físic. No vos estranyeu d'aquí a poc temps sentir una conversa parellada a aquesta: "Tu, què fas? Jo, aeròbic, i tu? Jo ball de bot..." ♦

La Palmera

Histodiador Terrasa, 37
Teléfono 66 04 69
LLUCMAJOR (Mallorca)

TINTORERIA

Beyro

Li ofereix els seus serveis de
rentat en sec i amb aigua

Bones Fires!

C/. Príncep, 22 • Tel. 66 21 08 • LLUCMAJOR

ESTANCO EXP. N.º 3
CAN PACO

Margalida Soler Oliver

C/. Bisbe Taixequet, 69 - Tel. 66 07 00 - Lluçmajor

MONSERRAT

MODA HOME I DONA

**MERCERIA
PERFUMERIA
LLENCERIA**

*Ens trobareu a la
Plaça d'Espanya, 49
Tel.: 971 66 05 10
VOS ESPERAM*

Esperança Garcías

Cabels

Perruqueria UNISEX

C/. Antoni Maura, 13-B • Tel.: 66 17 46 (Lluçmajor)

**PAPERERIA
BLANC I NEGRE**

Jerònia Bosch

C/. Es Born, 9C - Tel.: 971 66 41 16 (Lluçmajor)

Notícies municipals de s'Arenal

El president de la Penya del Barça, Pep Oliver, entrega una distinció a B. Alzina.

Tomeu Sbert (text i fotos)

Com millor és l'estiu, turísticament parlant, més creix la problemàtica en general, amb la qual cosa s'obliga les autoritats corresponents a estudiar mesures i a prendre de-

cisions, de cara a la propera temporada, perquè tot pugui rodar millor.

Volem pensar que això és així i no d'una altra manera: campanyes electorals apart.

Un dels temes més importants és el de cercar més fluïdesa per a la circulació, i per això, fa falta, en primer lloc, treure el més possible els vehicles grossos, autocars i camions, dels carrers, estrets i insuficients, per suportar l'intens trànsit que pateixen.

És notícia municipal, el fet de crear dues zones d'espera per als autocars, que cada matí recullen clients per dur-los d'excursió per l'interior de l'illa. Una d'aquestes zones es trobarà situada al carrer d'Antoni Galmés, entre els carrers de Sant Bartomeu i Girona. I l'altra, al carrer de Costa i Llobera, entre el de Sant Bartomeu i Mireia, a son Verí Residencial Vell. També, per tenir els carrers més nets, hem vist intensificar cada dia la recollida de brutor i, buidar, tant com ha fet falta, les papere-

res instal·lades als carrers.

Pel que fa a les aigües brutes, se'ns assegura que ja hi ha tres-cents milions de pessetes pressupostats, a Madrid, per enguany, i set-cents per l'any que ve, tot per fer una nova depuradora suficient i capaç per absorbir i depurar, l'immens cabal d'aigües residuals de s'Arenal i urbanitzacions. L... és que no és només créixer. Hem vist, aiximateix, com reapareixia, en part, el que abans s'anomenava Policia municipal de barri; és a dir, en lloc d'anar en parella, és un únic policia que vigila i es mou pels llocs conflictius, com pot ser la zona on "actuen" els estafadors coneguts com a trilers.

Nova junta directiva

- La nova junta directiva de l'Associació de Persones Majors de s'Arenal-Llucmajor està composta per aquestes persones:

- President: Maties Salvà
- Vice-president: Rafel Rebassa

Nota de la redacció

L'increment del número de pàgines i tiratge, així com el cost d'edició d'aquesta revista ens obliga a augmentar el preu de la publicació de 175 a 200 pta. i també a encarir lleugerament els preus dels anuncis. Aquest preu de 175 pta. s'ha mantingut des del maig de 1995.

Confiam que sabreu entendre la necessitat d'aquesta mesura i esperam, com sempre, la vostra col·laboració. ♦

expert

ELÈCTRICA

Calafat

Sens dubte te convencerà

**INSTAL·LACIONS - SERVEI TÈCNIC - ELECTRODOMÈSTICS
OBJECTES DE REGAL - CLUB DE VIDEO**

C/. Sa Fira, 3 - Tel. 66 19 01 (Llucmajor)

C/. Nou, 85 - Tel. 65 28 36 (Campos)

Platja, zona llucmajorera, repleta de turistes, aquest passat estiu.

- Secretària: Maria V. Costa
  - Tresorer: Bartomeu Servera
  - Vice-tresorer: Pedro Coll
  - Vocals: B. Adrover, C. Barceló, D. Sánchez i M. Vidal.
- També hi tenen responsabilitats S. Romaguera, M. Cardell, A. Jiménez i S. Nicolau.

8 Tercer aniversari de la Penya Barcelonista

- La Penya Barcelonista s'Arenal va celebrar el seu tercer aniversari de la fundació durant un sopar d'amistat, amb poc més de centenar de comensals, en el "Tennis Arenal", on, en un ambient totalment blaugrana, es van disfrutar els triomfs de l'equip.

Hi assistiren, desplaçats des de Barcelona, el directiu Paco Ventura i l'antic porter internacional Urruti, els quals es varen prestar a un col·loqui que resultà molt animat. Les preguntes més incisives foren demanar els motius de la destitució, al seu moment, de Johan Cruyff i també es va qüestionar la tasca de L. Van Gaal. Al final del sopar hi hagué entrega de plaques i de trofeus i parlaments de P. Ventura, del president de la Penya, Pep Oliver, i tancament de l'acte a cura del batle Gaspar Oliver.

Notícies breus

- Jaume Oliver, "Pelín", aconseguí un segon premi en un concurs de poesia popular, convocat pel Club Cultural Artà, coordinat per Serafí Guiscafré i l'entrega de premis fou presidida per Maria A. Munar.

- Francesc Llabrés, regatista del CN Arenal, aconseguí el subcampionat d'Espanya de vela, classe Europa, disputat a Garraf (Barcelona).

- Els arenalers Biel Cabot i Joan Truyols, i el llucmajorer Miquel Vidal, representant el club Cap-Roig, varen aconseguir un tercer lloc, per equips, al Campionat de Balears de Pesca des d'embarcació.

- Sembla que hi ha dificultats de tipus financer per continuar les obres del nou Institut d'Ensenyament de s'Arenal.

- El "Pistó Marinenc", un club de brusquers de cotxes i motos antigues, continua endavant. De tant en tant surten nous vehicles d'època, segons manifestacions de Julià Mòjer, coordinador del club.

- Margalida Nadal Company, de 80 anys, va desaparèixer de ca seva el passat dia 12 d'agost i encara no ha estat localitzada. Aquest és un fet lamentable i ben trist.

- Enguany s'ha celebrat novament l'anomenat "Dia del Turista", organitzat per l'Associació d'Hotelers que presideix Miquel Vidal Fullana.

- A despertat admiració i curiositat a s'Arenal, la circumstància que era un llucmajorer, Pere Sastre (de son Gall), l'inventor del cometagiriavió, donats els escrits publicats a la revista arenalera.

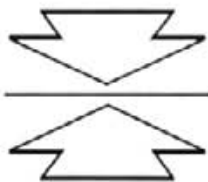
- El periòdic "La Opinión", de Múrcia, s'ha interessat pel tema de l'inventor llucmajorer. No debades De la Cierba era murcià, que fou, diuen, qui va copiar tot o part de l'invent d'en Pere.

- En aigües de la nostra badia, i organitzat pel CN Arenal, va tenir lloc la disputa d'un Campionat del Món de Vela, classe 470. Hi participaren representants de 38 països i fou tot un èxit esportiu.

- I acabam, només dir-vos: Bones Fires per a tothom! ♦

CENTRE RECONeixEMENT MÈDIC - PSICOLÒGIC

Antoni Isern Oliver

METGE OCULISTA

Dra. Núria Busquets

(EQUIP CLINICA JUANEDA)

CERTIFICATS MÈDICS
PER AL PERMÍS DE
CONDUIR I D'ARMES

OBERT ELS DILLUNS
de 17 a 19'30 hs.
C/ Antoni Garcias 1-A
Tel. 66 22 82 (Llucmajor)

CITA PREVIA
Tel. 66 22 82 - 28 94 58

NEUS

PERFUMERIA
I LLENCERIA

Telèfon: 971 66 02 49
Born, 5 - 07620 LLUCMAJOR

PETITONS

Articles infantils de 0 a 14 anys
Llistes de naixement
Bones Fires!
Plaça Espanya, 46 - Tel. 66 18 59 (Llucmajor)

Jaume Gost

Compra - Venda Antiguitats

C/. Aragó, 310 Baixos (Palma)
Tels. 971 47 51 44 - 907 36 55 45

CLÀSSICS • NOVETATS • IMPORTACIÓ

Teixits Llevant

Atenció Especial als Llucmajorers

Plaça Barcelona, 2 (zona Es Forti)
Tel.: 45 70 78 • PALMA

CLINICA DENTAL

Dr. Ll. Galmés Ferrer

HORARI:

Dilluns, dimecres i divendres (9 a 14)
Dimarts (9 a 13 i 17 a 19). Dijous (9 a 13)
Divendres horabaixa (16'30 a 20h)

Carrer Major, 77 - Tel. 66 20 17 - LLUCMAJOR

Servei de begudes
i menjars de qualitat
a bon preu

Avda. Carles V
Tel. 66 11 17

CENTRE OPTIC EXPOLENT

C/. Sant Cristòfol, 30
Tel. 44 13 74
S'ARENAL

TALLER MECANICO NOGUERA

DEL MOTOR I DE L'AUTOMÒBIL

AGENT OFICIAL Pedro Noguera Enseñat Taller autoritzat

 ŠKODA
automòbils

 PIVA MOTOR S.A.
C/ Ripol, 30 - Tel. 66 22 13

Pregó de fires 1998

Els rellotges de sol a Mallorca del Sr. Rafel Soler Gayà i Els rellotges de sol a Lluçmajor del Sr. Damià Garcias Serra foren les dues parts del pregó que obrí les fires d'enguany.

Rafel Soler Gayà, pregoner de Fires

els principis bàsics que s'empren segons el tipus.

A partir d'aquesta introducció general parlà dels tipus de quadrants solars que hi ha a Mallorca i destacà que els nostres rellotges tenen poca decoració, utilitzen, majoritàriament, la numeració aràbiga, la qual cosa dona fe del tarannà pràctic dels mallorquins, també féu esment a la part filosòfica que tenen alguns rellotges a través de la sentència, normalment escrita en llatí, que s'hi posava devora com per exemple: *omnes ferunt ultima necat*: totes (les hores) feren, la darrera mata.

El quart aspecte tractat fou la distribució geogràfica i funcional segons la catalogació de García Arrando. Aquest estudiós en va censar 568 a tot Mallorca, l'any 1993, però era conscient que n'hi havia més. Creu que actualment se'n podrien catalogar un milenar. També constatà que a Mallorca és el lloc d'Europa on hi ha més rellotges de sol. Soler diu que probablement va lligat al caràcter organitzat dels mallorquins i al fet que els rellotges mecànics eren molt cars. El rellotge més antic que du la data escrita és d'Artà, de 1624, però a Santanyí n'hi ha un altre, probablement més antic però sense data.

10

F. Capellà
M. Palou

Fotos: C. Julià i D. Garcias

El senyor Bernat Albertí Garau, llucmajorer, llicenciat en informàtica va presentar els dos pregoners d'una forma planera i distesa, destacant la relació d'amistat amb Damià Garcias.

El primer pregoner, **Sr. Rafel Soler Gayà** és enginyer de camins, canals i ports, va néixer a Sant Joan l'any 1929 i compta amb un currículum extens i brillant, no només en el terreny professional sinó també en el camp que ara ens interessa: l'gnomònica. Ha construït un centenar de rellotges de sol de diversos tipus: de paret, horitzontals, portàtils... i a llocs molt diferents tant del nostre país com de l'estranger, i ha publicat diversos llibres entre els quals hi ha: *Diseño y construcción de relojes de sol y de luna*, *Els quadrants mallorquins* i *El tiempo verdadero*.

L'afició per aquest camp començà l'any 1970 quan els pares feren donació de béns i li tocà una finca a Sant Joan on hi havia un rellotge de sol en mal estat de l'any 1886. Entre els papers també trobà un llibre molt antic sobre el funcionament dels rellotges de sol, a partir d'aquí va voler aprofundir en l'explicació matemàtica de

la construcció d'un rellotge fins a arribar a ser el mallorquí més conecixedor d'aquest tema.

L'exposició de: *Els rellotges de sol a Mallorca* començà parlant dels tipus de temps emprats pels diferents pobles al llarg de la història i dels que han estat coneguts pels mallorquins, després explicà quins són els elements principals d'un rellotge de sol, la relació que tenen amb el temps i

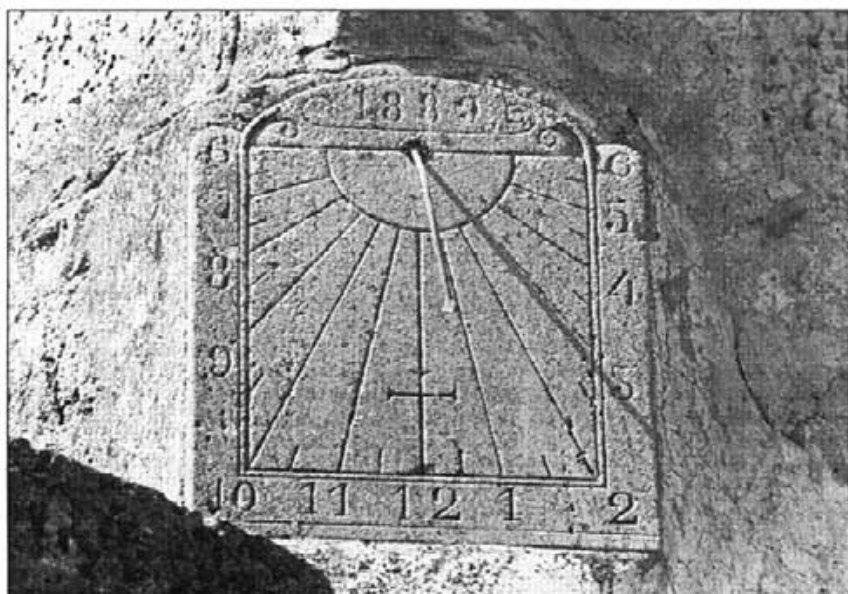
Damià Garcias, pregoner; Mateu Monserrat, jutge de pau; Gaspar Oliver, batlle; i Moisés Requena, capità de la Guàrdia Civil.

A continuació centrà el tema en els mals que pateixen els quadrants històrics i plantejà la necessitat de dur a terme una tasca de restauració fidel als materials i tècniques antigues.

Finalment donà a conèixer les fonts bibliogràfiques forasteres conegudes pels mallorquins i les dels gnomonistes de l'illa, l'estat actual i les perspectives de futur.

El segon pregoner, **Sr. Damià Garcias Serra**, és professor del col·legi Sant Pere, més conegut com a Seminari de Palma. Va néixer a Lluçmajor l'any 1960 i, com va dir el presentador, és conegut per la seva tasca en el món de l'esplai i participació en nombrosos camps, així com per la seva relació amb el món de la música, ja que formava part del grup *Brot d'ullastre*.

L'interès pels rellotges de sol creu que li ve de la infància, quan els caps de setmana anava a quedar a Païssa on hi havia dos rellotges de sol: *el meu padrí em mostrava els estels i em deia, mira els set frares, les cabrelles, els deïols, l'estel de la tramuntana... i a partir de l'astronomia vaig començar a interessar-me pels rellotges de sol*. Més endavant, devers l'any 82, va ser quan directament féu programes informàtics per a rellotges de sol a partir d'un article de la revista *Investigación y ciencia*. Així, a poc a poc va anar reunint una col·lecció de fotografies de rellotges i en va construir alguns. *Vos puc assegurar que no va ser gens fàcil: moltes barreres tancades, moltes parets per botar, cans a lloure que m'investiren i,*

Carretera de Campos, Ca'n Cifre.

encar que sembli mentida, prop de tres mil quilòmetres per camins, la majoria sense asfaltar... explicà en Damià.

A la segona part del pregó, titulada *Els rellotges de sol del terme de Lluçmajor* es fa la catalogació de l'inventari dels 119 rellotges que ha trobat al terme de Lluçmajor, que és el que en té més de tot Mallorca per quilòmetre quadrat. Els va classificar seguint els següents criteris:

- Ubicació geogràfica per carreteres i camins principals.
- Tipologia: els més nombrosos són els verticals ortomeridians, és a dir, que miren exactament cap a migjorn. Construïts normalment al xamfrà de la casa o damunt la teulada.
- Antiguitat: classificant només

els 55 rellotges que duen data, encara que probablement n'hi hagi algun de més antic. El més antic és de 1769 (Can Clar) i el més modern és de l'any 1997.

- Rellotges de disposició doble: algunes possessions tenen dos rellotges per poder aprofitar millor totes les hores de sol del dia. Un orientat més o manco cap a llevant i un altre orientat cap a ponent. D'aquests n'hi ha un a Ca N'Eshbert, carrer de la Unió núm. 18.

- Tècnica i material: el material més corrent per construir els rellotges de sol de Lluçmajor era el marès gravat amb un punxó, un puntacorrent o eina similar. D'aquests n'hi ha 90.

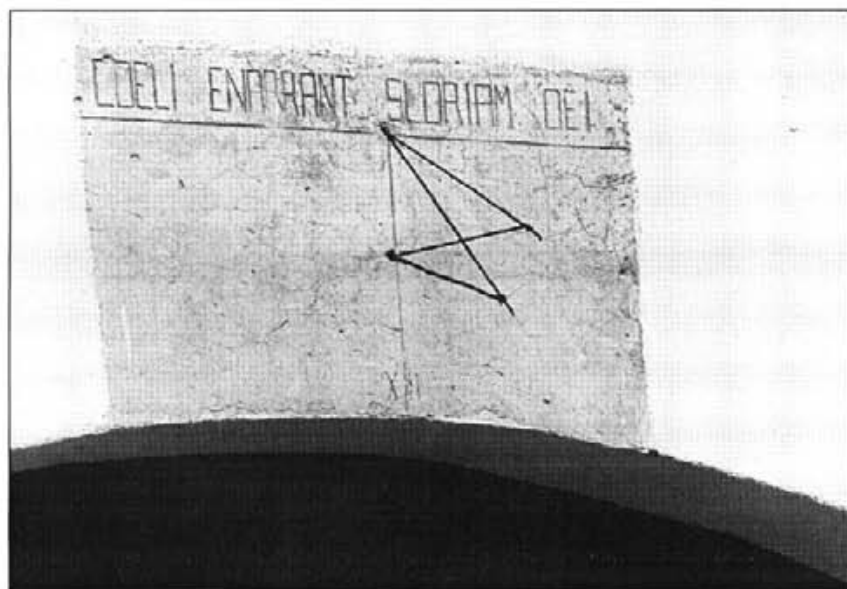
- Persones que han construït rellotges de sol a Lluçmajor: n'ha localitzades 10.

- Sentències o llegendes: ha trobat 16 rellotges que en duen, 11 escrites en llatí i 5 en català: Don ses bones i ses dolentes, Nocte surgentibus nihilo prosum (per als qui s'aixequen de nit, no serveixen per res)...

Per acabar, en Damià donà les gràcies a tots els qui l'han ajudat i a l'Ajuntament de Lluçmajor que li ha permès fer una aportació d'un petit trosset del nostre riquíssim patrimoni cultural.

Ambdós pregoners feren una exposició molt didàctica i utilitzaren transparències i diapositives per exemplificar i clarificar el contingut de llurs explicacions.

Enhorabona als pregoners i bones fires! ♦

Son Bieló (meridiana). Sentència: "El cel proclama la glòria de Déu".

Quatre mots

Margarida Ferrer, professora de dansa

Coloma Julià

- Abans de venir a Lluçmajor a dirigir l'escola que t'ha traspasat na Paloma Dopico, quines activitats professionals havies realitzat en el món de la dansa?

- Quan vaig decidir muntar la meua escola, DansArt, a Palma ja havia donat classes a d'altres escoles de dansa i havia ballat, dues temporades, les òperes Aida i Rigoletto al Teatre Principal. També havia anat becada a fer un curs

a Londres, a l'escola Stella Mann, d'un gran prestigi.

- Per què t'ha interessat aquesta escola?

- Per tenir més alumnes, per conèixer més gent, per fomentar la possibilitat que surtin més ballarines a Mallorca i per seguir fent feina en el món de la dansa.

- Quines activitats es realitzaran a l'Escola de Dansa de Lluçmajor?

- En principi seguirem la línia clàssica que na Paloma va començar, però no hi ha cap problema per introduir d'altres modalitats. A l'Escola de Palma faig cursos de Ballet, Modern, Jazz i claqué; i alguns alumnes s'examinen a la Royal Academy of Dancing. La gent de Lluçmajor decidirà el que vol fer.

- En què consisteixen els exàmens de la Royal Academy of

Dancing?

- Es tracta d'un sistema de reconeixement internacional, enfocat en dos aspectes: el de preparació i iniciació, per a alumnes més joves i el de més majors, encaminat a ser professionals. Vénen uns professors de la Royal Academy of Dancing a examinar a Palma el curs dels més joves, però els majors, de moment, s'han d'examinar a Barcelona, Madrid o Bilbao. ♦

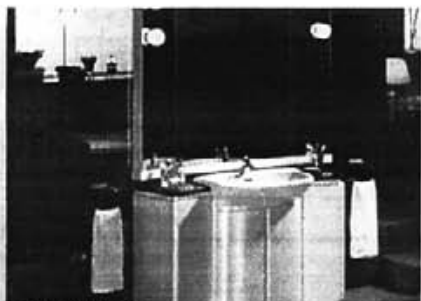
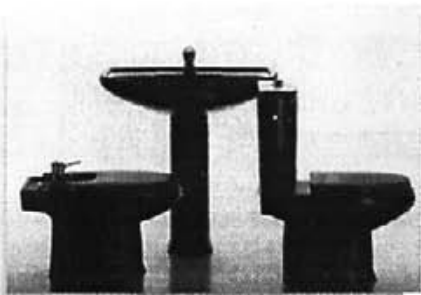
IMPREMTA

moderna

Bones Fires!

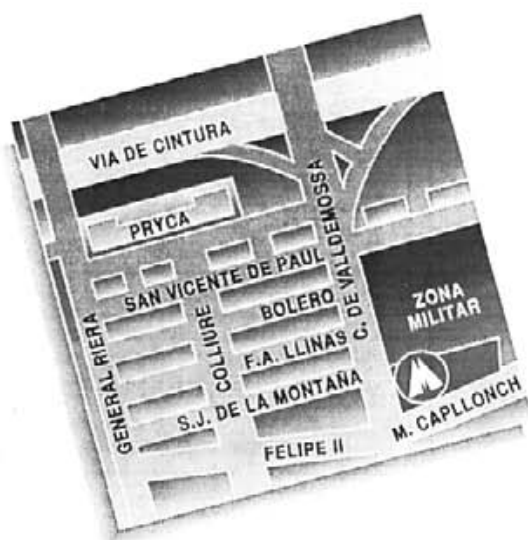
BANYS, TRESPOLS I REVESTIMENTS,
CALEFACCIÓ, AIRE CONDICIONAT...

TOT

de Massanella

Roca

MASSANELLA S.A.

Ctra. de Valldemossa, 44. - Tel 75 03 45 - Palma

Llucmavell (i mal de coure)

Tot encimentant els cruïls / un alfabet han escrit / al terrat que és com un crit / que desvela certs embulls.

Miquel Cardell

Aquest servidor vostre, dictarista públic sense permís de gairebé ningú, entretén amb gloses extravagants, un punt ingènues, la cansada desídia, la desgana d'aquesta tardor que encara sembla dubtar entre posar-s'hi o esperar a les turbulències de la precampanya que no fa més que amagar-se, canviar de maquillatge, baratar-se el nom... I això que ahir (l'ahir de quan escric, just encetant Octubre), vesprejant, va caure a la fi una pluja abundosa i grassa, refrescant, que ens ha deixat un avui assolellat d'aire netíssim, colors més densos a les teules moresques que les aureoles dels líquens decoren amb luxe antic, modest, misteriós, i quatre cúmuls de cotonosos relleus entre el blanc resplendent i el gris avellutat que em fan pensar en aquella pintura un punt al·legòrica que representa la Mare de Déu de Gràcia sobrevolant un Llucmajor ideal que va fer el senyor Francesc Salvà de l'Allapassa i està penjada, ben amunt, damunt el portal de la sagristia de l'església de Sant Miquel.

***

Així de senzill, de meteorològic, d'amablement rutinari em sent ara mateix, tot escoltant com es desgranen, dolces, sentimentals, càlides les melodies, les improvisacions i els diàlegs del contrabaix de Charlie Haden i el piano de Kenny Barron mentre el cel s'obscurix quasi amb pressa i deixa caure quatre gototes com qui no es vol acabar de comprometre, de decidir, quasi per força, aquest cel tan refotudament llucmajorer. Com el batle que ens ha tocat i ens hem fet, o ens ha fet a tots una majoria que al-

guns ens fa mal a l'ànima, que sortia als papers afirmant que el nostre és, el terme municipal més gros de Mallorca, i encara hi caben i són desitjables moltes d'urbanitzacions. Quina monada, encimentada, salinitzada, asfaltada, claustrofòbica... S'ho paga tornar a discutir, reiterar arguments, dades, constatacions difícilment refutables?

No amb l'esperança de convèncer aquests sords que no hi volen veure - o veuen claríssimament coses que nosaltres just podem intuir, deduir, sospitar - però és ben de tènier, més que probable, que no ens mancaran ocasions, necessitats, de fer-ho, de provar d'exercir l'irrecusable dret de defensar-nos. Estotjarem, doncs, forces, arguments, energies.

Ara mateix em ve al cap un altre gran encimentador del migjorn illenc, el batle Vidal de Santanyí i la polèmica que hi ha hagut quan s'ha proposat posar el seu nom a un institut d'ensenyament mitjà. I em ve, també, a la memòria, desdibuixat, però precís en la claror del seu sentit un poema d'Ernesto Cardenal que vaig llegir fa molt i es devia titular *Somoza desvela la estatua a Somoza en el Estadio Somoza*. Venia a dir: "No ho faig perquè ereguiu que expressa el vostre amor, perquè sé que m'odiau; ni perquè pensi que durarà per sempre, perquè sé que l'esbucareu tot d'una que podreu. Ho faig per fregar-la-vos pels morros; per deixar clar qui té la pella pel mànec".

***

Entre tant, han tornat a arribar les Fires. Alguns ho hem celebrat i gaudit d'una bona pel·lícula dels germans Cohen (quin film no ferien inspirats en alguns personatges de la nostra misèria municipal!) i festa a Cas Coix amb punk local, Vivian, telèfons que no acabaven d'anar i la concessió quasi oscarística dels primers Premis

Recreatiu als quals desig llarga vida, tot felicitant els guanyadors. I sobre els quals no m'estenc perquè llavors en Biel em renya (- *Arribarà a semblar que et tenc comprat!*). Sempre ha estat fàcil, comprar-me o enquimerar-me amb imaginació, idees, entusiasme i feina.

D'altres, amb un pregó que esper llegir (hi ha anys que les incomoditats de la Sala engeguen les meves anques cansades, i cada vegada més). Un pregó que no és mal de fer imaginar favorable a la valoració i defensa d'una part ben concreta del nostre patrimoni, i que desig, sense creure-m'ho gaire, que hagi estat capaç de tocar l'ànima dels nostres governants. Tot, que és moltíssim, és per fer a l'àmbit de la protecció del nostre patrimoni urbanístic, d'arquitectura tradicional, arqueològic; i no semblen, els de la quadrilla Oliver-rabassista, estar gens per la feina. Encara és l'hora que esperam que demostrin una gota de sensibilitat (bé, dues: haurem de recordar la famosa "salvació" de Ses Escoles -que no s'ha acabat de concretar encara en la salvació dels seus alumnes, però no perdem l'esperança; o aquell gest simbòlic en relació al claustre del convent com a futura casa de cultura, a la qual sembla que encara li continuen fent el mànec).

***

Cultura m'heu dit. Ai. Mirant el programa de Fires sembla que això és esmentar el bistec a casa del vegetarià. És a dir, i aquest és el problema, que el programa és ben coherent amb els dejunis de la resta de l'any. I no ens ha de sorprendre, tractant-se del bestiar que es tracta, mai s'ha vist que les figueres facin garroves. Tot plegat, vivim a un poble que no té encara biblioteca pública municipal; però, si he entès bé la idea, sembla que abans d'una biblioteca oberta i generalista en tindrà una d'especialitzada

al futur i babilònic casal de la tercera edat (una edat que esper no tenir mai: em conform a tornar vell o, si toca, morir-me, el que sia abans de passar la vergonya de veure'm afectat per una metàfora degradada. O d'un degradant eufemisme, mal traduït del castellà com és ara això de gent major (major que què?) o gent gran (a partir de quina estatura? perquè gran, en bon mallorquí sempre ha estat un terme referit a l'estatura). En poques paraules.

***

Clar que, per sort, i a priori, hi ha alguna iniciativa destacable al programa d'enguany. En concret la diada juvenil Lluçmajor em sembla un camí a seguir, estudiar, potenciar, tot esperant que sia més que una casa per la finestra electoral. Més quan m'expliquen que s'ha provat a potenciar la participació a l'hora de planificar-la. (Però no puc estar de demanar-me si inclourà un curs de perfeccionament en l'esport de fer carreres de motoretts a escapament lliure, de dos en dos, a tota i sense casc, com les que es fan cada dia i a tota hora sense que cap municipal ni autoritat faci res).

Tret d'això, s'ha de reconèixer que, amb la notable absència cultural, la cosa es presenta variada, i amb una notable participació d'entitats i col·lectius locals, que ja és costum i no hi pot deixar de ser; però deixant clar el desequilibri endogàmic: manca clamorosament fer-ho compatible amb una "importació d'oferta" sense la qual podem acabar patint de floridura de llombrícol, de massa mirar-lo i massa poc orejar-lo, no sé si m'explic. Llavors ens haurem de demanar fins on aquesta presència es correspon amb una política decidida, coherent i no discriminatòria, d'estímul a aquestes entitats mantinguda al llarg de l'any.

***

Una segona insistència: El cap de setmana de la Darrera Fira sembla tan saturat, d'oferta i gent, com condemnat a una immobilitat que el fa indistingible i homologable amb les dotzenes de fires que se celebren tot l'any arreu de Mallorca. I això que en fórem pioners. Ni plantejaré modificar-lo, donat que colzades, excessos demogràfics, estretors i col·lapse general semblen sinònims d'èxit. Però vull insistir: perquè, ja que tenim Fires en plural de Sant Miquel a Sant Lluç, no

es comença a plantejar aprofitar altres dies amb iniciatives innovadores, monogràfiques o no, distintes. Aquí mateix vaig parlar de Fira de Teatre abans que a Manacor la comencassen a organitzar. Per només posar un exemple. I és que omplir-se la boca de llucmajor de circumstàncies, més o manco sentimental, probablement electoralista i tocada del verí de l'autocomplaença és molt fàcil; tant com fer com qui no veu que de ser pioners, per a bé o per a mal, hem passat a engreixar els despersionitzats batallons de la infanteria firal.

***

Tot plegat, com l'any passat. Llucmajor i mal de coure. Però coherentíssim, qui sap si un veritable signe o símptoma d'identitat estufada i decadent, suburbial. Per ventura la vulgaritat, la passivitat panxacontenta, podria ser un art a desenvolupar a aquest poble, pens ara mateix, un diàleg que, a les deu, al Colón hi havia les típiques taules de madones joves i velles, la típica taula amb arquitecte, alemany i traductor fent retxes a un paper.

I tampoc no hem de fer llarg. O qui sap si, per contra, constatar aquesta realitat civil ens dona més motius per ser exigents i crítics. Si a la Casa de la Vila passen de certes coses, sempre hi ha qui es mou, amb suport institucional o sense. Així, el dissabte 24, passat fires i passat les verges, també al Cafè Colón es prepara una prometedora vetllada de música tradicional amb el grup llucmajorer **Espirafo** i un grapat de convidats dignes d'un macroconcert.

I, just començar novembre, s'obrirà (i esper de tot cor que amb el just patrocini o estaló municipal) el programa d'activitats culturals preparat per commemorar els 750 anys de la Bul·la famosa que donà primera existència oficial a la parròquia llucmajorera. Amb Antoni Bonner, un dels grans especialistes mundials en Ramon Llull, i editor de la seva obra catalana completa, parlant-nos d'aquest savi que s'anomenà un català de Mallorca. I un concert a l'orgue parroquial que hauria de ser l'inici d'una recuperació. I la reestrena d'oblidats compositors llucmajorers dels segles XVIII i XIX. I un plural i interessant viatge al segle XIII i al moment que ara recordam...

***

En acabar comptarem. De moment no acaba de caure la pluja que s'anunciava i l'espectacle del capvespre esdevé grisenc amb grans pinzellades liles, d'un morat feixuc, i resquillades de llautó. Les motos de sempre fan carreres i estrall pel passeig amb permís de l'autoritat incompetent i el parc Rufino Carpena és un abocador, com quasi sempre. Als telediaris comença a dibuixar-se clara la coordinada que divideix la política estatal entre el que, amb fan d'ideologia desinformadora, malalta de velles inèrcies borbòniques i franquistes, s'anomena partits nacionalistes i el que s'anomena, de manera un punt estigmatitzadora a força de no mesurar tothom igual, partits no nacionalistes, és a dir, aquests, partits nacionalistes espanyols, d'aquest nacionalisme que té cada dia propaganda arreu, a les transmissions esportives, als sermons constitucionals d'una constitució que em discrimina com a mallorquí que som, i em posa en l'alternativa de dir si per ser espanyol no puc ser tal com em sent, dec ésser una altra cosa. Comença a dibuixar-se més clara la partió: nacionalistes catalans, gallecs, bascos a una banda i a l'altra, nacionalistes espanyols, PP, PSOE i altres nacionalistes que ho són tant, i estan tan avesats al domini que ni es poden o es volen o necessiten dir-se com a tals; com si haguessim de creure que el seu nacionalisme equival a la normalitat, a un ordre diví o natural de les coses, que ni la història, ni l'experiència de molts confirmen... A les Illes, a Mallorca, a Llucmajor, el vell debat segueix absent, la malura fa la seva callant. Ens l'haurem de seguir currant ferm, amb les eines urgents de l'autodefensa més democràtica i pacífica, més obstinada i atenta, més reflexiva i sempre autocrítica, més oberta i desacomplexada... Ens l'haurem de currar fort la fermança de la dignitat, de la supervivència. Perquè no ens la regalarà ningú. Especialment cap partit espanyol, més especialment cap poder local tocat d'autoodi, de la vella xenofòbia espanyolista, subordinat a una metròpoli que sembla no voler o no poder deixar de jugar a l'imperialisme agressiu, a l'altranacionalisme expansionista. Que ara sembla que es diu constitució, reforma de l'estatut, la sola tolerància dels qui no tenim dret d'existir sense traductor, en versió original, fora dels guetos del voluntarisme perpetu. I olé. ♦

Ho diu el diari

L'aranya negra de l'urbanisme pica a Lluçmajor

Maties Garcias

Quan la picada verinosa d'una aranya de cap negre va provocar la mort al jove anglès *Jonathan Peter Wickings*, tothom va quedar astorat. Coneguts els perills d'una picada d'aranya, tanmateix ningú no podia imaginar-se que el seu verí pogués tenir conseqüències mortals, i per això metges, biòlegs i gent de mar han mostrat la seva perplexitat davant la mort del turista que participava en un creuer i s'aturà a nedar a prop del cap Blanc.

Terra endins, el debat urbanístic que sacseja la vida política mallorquina té protagonistes llucmajorers. I és que quan es discuteix com i quan s'han de paraitzar les urbanitzacions de nova fornada, "el creixement més espectacular es localitza a Lluçmajor, amb tres projectes que es tradueixen en 7.450 places més distribuïdes en xalets i tres nous hotels" (DM, 6-9-98). Aquest creixement urbanístic té noms propis: Son Antelm (un hotel i un golf), el Puigderros (xalets i un hotel) i Regana (xalets, hotel i golf).

Ara, en qüestió de noms propis, qui sobresurt en aquest debat és *Gaspar Oliver*, que s'ha convertit en el portaveu dels qui d'aturar la proliferació de ciment no en volen sentir ni parlar. Tant és així que no tan sols està en contra

dels projectes de frenar el creixement il·limitat que proposa el Pacte de Progrés, sinó que també fa cara de pomes agres davant les propostes de Jaume Matas quan aquesta planteja una moratòria urbanística d'abast molt limitat. "Lluçmajor es el municipio más grande de Mallorca y estamos poco desarrollados respecto a otros", diu el batle. Mentrestant, el Tribunal Suprem ha donat validesa a la protecció de Capocorb Nou enfront de les pretensions urbanitzadores.

Parlant d'afers judicials, el magistrat de l'Audiència *Joan Catay* ha condemnat a presó un taxista manacorí, considerat el més gran traficant d'haixix de Mallorca, i el sergent de la Guàrdia Civil, *Tomeu "Ponset"*, adscrit a la policia judicial, l'hem vist fotografiat mentre traslladava el presumpte assassí d'un cambrer de Calvià. La crònica negra no falta mai.

En el camp de les celebracions, ha tingut important ressò mediàtic l'arenaler *Tomeu Sbert*, el qual, camí de la quarantena, presideix l'Associació de Joves Empresaris, una entitat que ha fet l'aniversari i que allarga els límits de la joventut dels associats més enllà del que biològicament sol ser habitual.

Però qui va de hòlit mostrant el seu nou domicili professional és *Sebastià Alzamora*, director de l'Espai Mallorca, el local recentment inaugurat al carrer del Carme de Barcelona (devora la Rambla) i que, com diu "El Temps", és "el centre difusor dels productes culturals mallorquins a Barcelona", on "s'hi faran exposicions, conferències, presentacions de llibres, mostres gastronòmiques, s'hi oferirà informació turísticocultural i, en fi, tot allò que un ciutadà del Principat necessiti saber sobre Mallorca i que fins ara no sabia com aconseguir". L'artífex de l'Espai Mallorca és *Damià Pons*, exprofessor de l'institut Maria A. Salvà i ara responsable cultural del Consell Insular. Enhorabona. ♦

16

Restaurant

Gran Via

Noces - Banquets - Comunion
i Bateigs

Informació: Tel. 66 03 17- LLUCMAJOR

Merceria i Perfumeria
 Sa Dàlia
C/. Vall, nº 99
Tel. 971 66 24 29

FABRICA DE JOIERIA GARAU

(Ca'n Caieta)

Fabricant Illes Balears 030

Només es fabrica amb or de primera llei (18 K)

Joies típiques mallorquines

Granets • Rubís

Cordoncillos • Safirs blaus

Aros • Maragdes

Collars de monedes • Relotges d'or

Diamants • Arracades

*Talla de Brillants
d'un quilat,
qualitat
Top Wesselton
VV1 i VV2*

BONES FIRES I BONES FERMANCES

C/. Born, 29 - Tel. 66 04 03 - LLUCMAJOR

Llucmajor, un exemple de sostenibilitat segons l'entén el PP.

La revisió del PGOU preveu 86.000 habitants al terme.

Comunicat conjunt dels grups de l'oposició a l'Ajuntament de Llucmajor (PSIB-PSOE i PSM- Nacionalistes de Mallorca).

La revisió del Pla General d'Ordenació Urbana de Llucmajor és un document conservador, que no resol els problemes de la ciutat i el seu terme, ecològicament insostenible, injust socialment, classista, inviable econòmicament, amb greus mancances tècniques, regressiu en molts d'aspectes, tramitat amb precipitació i ocultat a l'opinió pública.

Una revisió conservadora d'un planejament "desarrollista"

La revisió del PGOU de Llucmajor pot ser qualificada de conservadora perquè no aporta res al Planejament existent. No s'hi veu cap proposta capaç de sacsejar la realitat del terme ni de transformar-la o regenerar-la. La proposta territorial d'aquesta revisió és substancialment la mateixa que es feia al Pla del 1984, que era una proposta ja aleshores antiquada, feta amb una mentalitat urbanística pròpia dels anys setanta. El model de ciutat que aquesta revisió arrossega és el que, a escala insular, han rebutjat les DOT: un municipi fonamentat en un creixement urbanístic desmesurat al litoral i una clara tendència a l'esmoreïment del nucli central. El creixement poblacional de la perifèria, al llarg d'una corona d'urbanitzacions residencials molt més vinculades a l'explosió urbana de Palma que no a les dinàmiques internes pròpies del terme, amb una mala connexió entre el centre i la costa, contribueix a la desvertebració territorial del municipi.

Els criteris amb què s'ha emprat aquesta revisió són tan estantissos, políticament, que no es protegeixen més zones de la costa que les que ja ho havien estat per la LEN i fins i tot es proposa d'urbanitzar zones de costa per a les quals la CIU ja havia iniciat tràmits de desclassificació amb la intenció de preservar-les (és el cas de Tollerie). Es mantenen com a urbanitzables espais que fins ara no havien estat alterats: alguns de gran valor paisatgístic i simbòlic, com la Re-

gana; d'altres que haurien pogut ésser desclassificats per la caducitat de les iniciatives urbanitzadores dels anys 70 (cas del Puig de Ros) recuperen amb aquest PGOU el destí al qual haurien pogut fugir: el complet encimentament. Tot plegat, en llegir el document de la revisió, hom té la sensació que no ha estat redactat a la Mallorca del 1998, la Mallorca que debat unes directrius d'ordenació del territori en clau de sostenibilitat, la Mallorca que ha encetat un debat sobre el límit de càrrega del seu territori, la Mallorca escalada de més de tres dècades d'urbanisme depredador, sinó a la Mallorca del primer boom turístic, a la Mallorca del "desarrollismo", o a la dels primers governs de Gabriel Cañellas. Per a la revisió del PGOU de Llucmajor sembla que no hagin passat quinze anys.

Una revisió que no aporta res i no resol els problemes del terme.

Un exemple summament il·lustratiu d'això que deim: la manca d'aparcaments a Llucmajor és molt greu a s'Arenal, un nucli molt dens on conviuen usos residencials, comercials, recreatius i hotelers en un mateix espai, farcit d'edificis de set pisos d'habitatges sense aparcament; el problema és menys greu a la Vila, el nucli urbà de Llucmajor, on són moltes les vivendes que disposen de cotxera pròpia i on abunden les portasses; els problemes hi deriven més aviat d'un mal ús del cotxe; el problema d'aparcaments a les urbanitzacions del terme, zones residencials extensives, és pràcticament inexistent. Dones bé: la revisió preveu crear places d'aparcament per a 130 cotxes a s'Arenal, 232 a Llucmajor i 800 (!) a les urbanitzacions dites Badia Gran i Badia Blava. La resposta al misteri és que resulta infinitament més fàcil alliberar espai per a aparcaments a les Badies que no a s'Arenal -que és on, justament, tenim el problema-

Una revisió ecològicament insostenible

La revisió del PGOU de Llucmajor és ecològicament

SERRALLERIA

Jaime Maimó

FERROS ARTÍSTICS I FORJATS

ESPECIALITAT EN TREBALLS D'ALUMINI

I D'ACER INOXIDABLE

AVDA. CARLES V, 26 - TEL. 66 06 82 - LLUCMAJOR (MALLORCA)

insostenible: en un municipi de 20.000 habitants es planifica un creixement previst per a 86.000 persones. No es tenen en compte les limitacions físiques que fan impossible els creixements projectats, començant per l'aigua: dades de l'Institut Tecnològic i Miner d'Espanya, recentment fetes públiques, posaven de manifest la progressiva salinització dels aqüífers del terme i la seva contaminació per nitrats. Ja fa més de deu anys que l'autoritat competent advertí l'Ajuntament dels perills que comportava la seva política de subministrament d'aigua als urbanitzadors del litoral i li recordava que s'havia d'ajustar a les disponibilitats reals del cabdal existent. En aquests moments, els promotors de la urbanització i el golf de Regana han de recórrer a costosos projectes de dessalament d'aigua de mar per justificar el proveïment de líquid que aquesta nova urbanització consumirà. Sembla que l'elevat consum energètic d'aquesta falsa solució al problema no preocupa a un batlle que, quan era candidat i conseller d'Indústria, encapçalava la manifestació per protegir s'Estalella.

Cal destacar també l'abús en el consum de sòl que el nou Pla converteix en norma: els 4.500 habitants previstos a les urbanitzacions de Cala Pi, Vallgornera i es Pas ocupen tant d'espai com els 20.000 que es preveuen al nucli de Lluçmajor. Hem de recordar que les noves urbanitzacions que aquesta revisió ressuscita són també força extenses: 100 Ha. per a Regana, 49 per a Toller, 70 per al Puig de Ros, 16 Ha. a s'Estanyol... Però destaca amb molt l'únic gran projecte que pretén implantar-se a l'interior del municipi: l'anomenat centre d'Activitats Múltiples (CAM), actualment el polígon industrial, al qual es destina la desafortunada superfície de 266 Ha. Una iniciativa encertada però clarament sobredimensionada.

També consumirà espai l'aplicació del POOT que fa el Pla. Per reubicar tres hotels de s'Arenal es destruiran 30 Ha. de garriga i pinar.

Un document socialment injust

La revisió del Pla General consagra un urbanisme classista, més preocupat a mantenir els privilegis de la minoria que no a resoldre els problemes de la majoria. Reforça a més la divisió social de l'espai a Lluçmajor amb clars criteris de segregació en funció de la renda. Encara més: és la majoria la que paga, fins i tot en termes comptables, la factura d'una Califòrnia Europea que només disfruten uns pocs però que mantenim entre tots. Un exemple d'això darrer són els costos prevists per a les inversions en sanejament d'aigües: s'invertiran 850 milions de pessetes a les urbanitzacions de Cala Pi, Vallgornera i es Pas davant els 235 que s'invertiran a s'Arenal, un habita una població més de tres vegades superior. La inversió en aigües a Lluçmajor (la

Vila) serà de 100 milions PTA. Els dèficits d'unes zones residencials mal urbanitzades continuaran recaient sobre la col·lectivitat; la feixuga càrrega en infraestructures de l'estil de vida residencial-extensiu que s'implanta a la perifèria de Lluçmajor (més metres d'asfalt, de voravia, de fil elèctric, de canonada, d'espai lliure, de zona verda, per habitant) recau sobre els habitants de tot el terme.

Especialment sagnant resulta el cas de s'Arenal: l'espai previst per al creixement del nucli urbà de s'Arenal s'ubica en una zona situada a l'altra costat de la carretera, devora l'Aquacity. Això significa que els habitants d'aquesta nova barriada hauran de travessar la carretera militar (molt transitada) per anar a escola, a l'institut, al centre de salut, al camp de futbol, a plaça, al supermercat, a la mar o simplement per baixar a s'Arenal. En canvi, un ample espai existent una mica més enllà, devora les urbanitzacions de son Verí i son Verí Nou, contigües al nucli urbà de s'Arenal, es destina a urbanitzable residencial extensiu. Aquest espai, a

Boutique

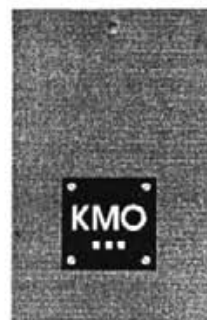
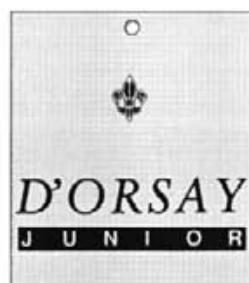
Marlu

Roba de Joventut,
de Senyora i de Senyor.

- Darreres Novetats
- Complements
- Bijuteria xapada amb or

OROBLU®

Recollida autoritzada de neteges tèxtils, Tintoreria "CALTOR"

VOS DESITJAM BONES FIRES

C/. d'Es Vall, 93 - Tel. 971 66 05 29 - LLUCMAJOR

més, queda segregat dels espais més densament edificats per una ampla falca verda: un espai lliure ubicat al llarg del llit d'un torrent.

Qüestionada per l'oposició aquesta distribució del sòl a la comissió informativa d'urbanisme l'equip redactor va respondre adduint raons de caràcter estètic i paisatgístic. És a dir, que garantir un entorn urbanístic agradable, amb vistes sobre el mar i fora vila, als habitants d'una urbanització residencial és més important que la seguretat viària en els desplaçaments diaris dels habitants de s'Arenal? Mentre, a la Vila, els edificis de cinc plantes que l'ordenança preveu a l'eixampla poden cegar la vistes sobre Gràcia, Galdent o la Marina que sempre havien tengut els terrats i les terrasses del nucli antic; a part de desgraciar per sempre la fesomia, l'aspecte exterior, el perfil, l'skyline del poble.

Econòmicament inviable

D'entrada cal posar en dubte alguns aspectes de l'estudi econòmic i financer del Pla. Així, per calcular la projecció de creixement dels pressuposts municipals, l'equip redactor ha aplicat un tipus del 3% d'increment anual, que correspondrà, segons afirmen, a la inflació previsible, obviant que amb el pas de 20.000 a 86.000 habitants l'Ajuntament augmentarà la seva recaptació per molts altres conceptes, però també augmentaran exponencialment les seves despeses.

La realitat és que el model urbanístic de Lluçmajor ha resultat sempre molt oneros per a les arques municipals: el manteniment de vials, espais lliures, infraestructures, dotacions i equipaments a unes urbanitzacions massa extenses i disperses, i poblades de manera molt poc densa; la posada al dia i el manteniment d'uns urbanitzables mal recepcionats; la vigilància d'un laberint inconnex de carrers quasi deserts; l'asfaltat de milers de quilòmetres de vials, etc. pesen més que la recaptació de tributs en aquestes àrees. I mentre, els seus habitants veuen, amb una constant insatisfacció, que el somni d'un xalet a la Marina significa carrers mal asfaltats, jardins bruts i mustis, problemes d'aigua i de sanejament, inseguretat ciutadana, dotacions inexistents i insuficients i espais públics degradats.

Precipitat

És curiós que una revisió tan poc original hagi estat tramitada de manera tan precipitada. Això explica les greus insuficiències del document. De fet, el PGOU aprovat pel Ple extraordinari del 31 de juliol no es correspon al que informà la comissió municipal d'urbanisme dos dies abans, degut a la gran quantitat d'informació que va arribar a l'Ajuntament a última hora: matrius d'avaluació d'impacte ambiental, capítols sencers de la documentació, càlculs econòmics escrits a mà, mapes i plànols... Per no parlar d'una redacció tan imperfecta que de vegades resulta intel·ligible i que, de fet, dona fe de les presses amb què s'ha cullit la feina perquè pogués passar a exposició pública... durant el mes d'agost.

Ocult

Què pot dir-se'n, d'un document tan important si és aprovat sense fer soroll, sense públic (2 persones) ni periodistes (1) presents a la sala, sense haver convocat els mitjans de comunicació i a les sis de l'horabaixa d'un divendres trenta-un de juliol? Què pot dir-se'n, d'un Pla General que és posat a exposició pública un 15 d'agost?

La resposta la va donar en el Ple el tinent d'Alcalde Joaquín Rabasco: "si hi ha cinc-centes al·legacions en contra voldrà dir que hi ha 19.500 persones a favor". La majoria silenciosa de Fraga Iribarne encara té adeptes a Lluçmajor.

Regressiu

El Pla empitjora alguns aspectes de la situació present. Així, es precaritzava el patrimoni artístic arquitectònic de Lluçmajor, es degradava encara més la situació de fora vila, es facilita la construcció il·legal de xalets en sòl rústic encoberts sota la forma de cases d'eines, es lliura tot el nord del terme municipal a la construcció salvatge, es destrueix l'anell de circumval·lació de Lluçmajor en favor de la construcció de l'autopista i es consagra l'assignació d'urbanitzables a la carta com a criteri normal de gestió de la cosa pública.

Pel que fa al patrimoni, la revisió del PGOU vulnera un acord de Ple del 1995 en què unànimement s'acordava incorporar al Pla General els catàlegs d'elements patrimonials a protegir. També s'hi incompleix la promesa formal, feta en la comissió municipal d'urbanisme pel regidor delegat, d'incloure-hi el catàleg d'edificis a protegir. Aquest catàleg, elaborat per ARCA i tècnics de la UIB l'any 1990, queda fora del PGOU i completament desprotegits la immensa majoria dels edificis que s'hi recollen, especialment aquells que són una mostra de l'arquitectura del segle XX, eclectisme, modernisme i racionalisme principalment.

Pel que fa al sòl rústic es facilita la construcció de cases a la part del terme situada entre la Vila i Galdent, annexa a una ANEI que continuarà degradant-se. També es facilita la conversió de les cases d'eines en xalets encoberts i se n'autoritza la construcció en parcel·les de 4.000 m².

L'anell de circumval·lació de Lluçmajor previst al Pla General vigent desapareix en aquesta revisió, es desapropia així una solució de baix impacte per a la descongestió del trànsit a la Vila. Tot a major glòria de l'autopista.

Pel que fa a l'urbanisme a la carta, un dels urbanitzables que la revisió afegeix al PGOU vigent respon a l'intent de crear una nova urbanització devora Maioris Dècima que fins ara s'havia intentat tramitar, sense èxit, per la via de la declaració d'interès social. ♦

ANTÒNIA ISERN

major

net

Perruqueria unisex

C/. MAJOR, 7 • LLUCMAJOR • TEL. 66 13 59

Atoz 1.0 GLS

D.A. - C.C. - E.E.
1.150.000.-

Coupe 1.6 16V

D.A. - C.C. - E.E. - radio cassette
1.536.000.-

Lantira S Wagon

1.6 GLS 16V - 1.9 GLS D
D.A. - E.E. - C.C. - radio cassette
2.149.000.-

H100 2.5 DLX

D.A.
2.171.000.-

HYUNDAI

SERVEI TALLER MECÀNIC J. TOMÀS
C/ Antoni Maura, 50 - Tel. i Fax: 971/66 14 72 - Lluçmajor

Vos desitja Bones Fines!

Accent LS 5p

D.A.
1.565.000.-

Lantira

1.6 GLS 16V - 2.069.000.-
1.9 GLS D - 2.069.000.-
D.A. - C.C. - E.E. - radio cassette

Sonata 2.0i GLS 16V

A.A. - D.A.B. - radio cassette - D.A.
3.021.000.-

Accent LS 3p

D.A.
1.536.000.-

Monovolumen H1

7 places 2.5TD
D.A. - D.A.B. - C.C. - E.E.
radio cassette

La urbanització del puig de Ros arrasa una àrea protegida per la Unió Europea.

El puig de Ros és zona ZEPA, Zona d'Espais Protegits per a Aus (Directiva 79/409/CEE).

PSM- Lluçmajor. Nota de premsa.

La urbanització del Puig de Ros, les obres de la qual han començat aquest mes passat, és dins una zona ZEPA (Zona d'Espais Protegits per a les Aus), emparada per la directiva 79/409 CEE de la Unió Europea. D'aquestes obres n'és responsable l'Ajuntament de Lluçmajor que, a canvi de res va reactivar un projecte d'urbanització ja caducat cedint així a les pressions dels promotors. Els informes tècnics posaven de manifest que l'Ajuntament no tenia per què cedir a les pretensions dels urbanitzadors que, en canvi, haurien pogut ésser sancionats pel Consistori en no haver complert els seus compromisos previs.

Però l'Ajuntament, presidit per Gaspar Oliver del Partit Popular, va desoir tant aquests informes com les veus dels partits de l'oposició (PSM i PSOE) que en reiterades ocasions han denunciat la malifeta. Així ens trobam que, a la Mallorca en què tots els agents socials parlen d'establir límits efectius al creixement de la població, s'apliquen encara plans parcials del 1973. "Les pretensions de presentar

el Partit Popular com un partit sensible al problema dels límits del creixement xoquen amb la realitat de Lluçmajor. Els discursos de Matas són titulars buits, dits de cara a la galeria, però el PP ha demostrat que no vol protegir el territori ni tan sols quan és legalment preceptiu i pot fer-ho de franc" ha manifestat Antoni Llompart, portaveu municipal del PSM.

La urbanització del Puig de Ros consumirà quasi 70 Ha. de pinar i garriga situats en un dels indrets que, a més de gaudir de l'esmentada protecció per part de les instàncies europees, han estat més valorades en el procés d'elaboració de les Directrius d'Ordenació del Territori (DOT). A la valoració del paisatge que feren els agents socials al Procés de Participació Institucional de les DOT, la Costa de Migjorn apareix valorada amb un 7, solament per davall de la Serra de Tramuntana (9,4), les muntanyes d'Artà (7,77) i la Badia de Pollença (veg. pàg 33 del document d'avanç de les DOT).

Però mentre les DOT dediquen tot un capítol (el quart) a la protecció del paisatge, el Govern del PP a Lluçmajor preveu destruir els següents es-

pais, situats dins àrees de gran valor ecològic (són dins els catàlegs que serviren de base a la Llei d'Espais Naturals) i paisatgístic (dins els quatre primers de Mallorca, segons les DOT): Puig de Ros (68'5 Ha.), Tollerie (54 Ha.), Regana (100 Ha.), ampliació del Club Nàutic de s'Estanyol, Son Reinés (15 Ha.), etc. Això posa de manifest una vegada més el doble llenguatge del Partit Popular que, mentre per un costat parla de creixement sostenible i d'aturar les construccions a la costa, per l'altra promou projectes que mantenen el model depredador dels anys setanta: un PGOU per a 86.000 habitants a Lluçmajor, una autopista amb un consum de 400 ha. de conradís i el rescat de promocions ja difuntes com la que avui arrassa els pinars del Puig de Ros.

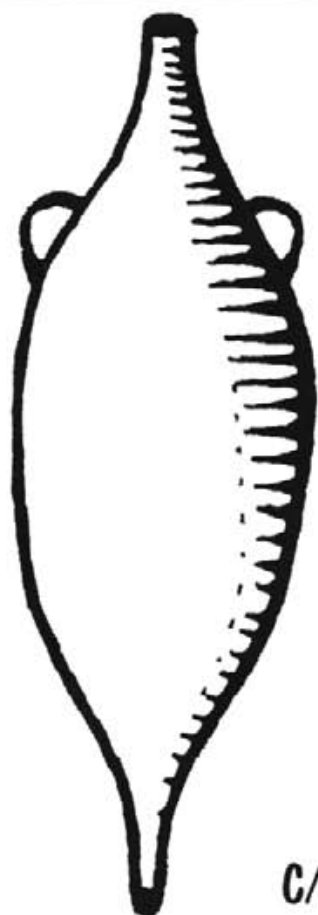
I ara, Regana

No podem quedar mans fentes davant el degoteig de projectes amb Pla Parcial aprovat, cal forçar actuacions polítiques de les instàncies responsables. D'entrada, s'ha de revisar amb cura tota la tramitació que ha fet possible el desbarat que avui ens ocupa (el PSM de Lluçmajor ha demanat tenir accés a l'expedient). Però, sobre tot, s'han d'aturar els nous projectes. Hem de parlar especialment de la urbanització de Regana: 100 Ha. residencials i hoteleres amb Pla Parcial aprovat per l'Ajuntament i projecte d'urbanització en tramitació al Consell Insular de Mallorca. **Cal un acord de totes les forces progressistes per frenar, per tots els mitjans, aquesta nova urbanització, situada en un espai emblemàtic i per dur endavant una mobilització popular que faci conscient la població de Lluçmajor dels terribles efectes que l'urbanisme depredador del PP tindrà sobre el seu futur.** ♦

grafimut

**OFFSET - TIPOGRAFIA
PAPERERIA**

Bisbe Taixaquet, 60 - Telèfon : 971 66 00 69
LLUCMAJOR

S'AMFORA

C/. de sa Font, 8 - TEL. 66 18 16 - LLUCMAJOR

23

TELYCO

LLUCMAJOR

Grupo Telefónica

Alta de Líneas Telefónicas.

Teléfonos Básicos, Inalámbricos, Contestadores.

Teléfonos Móviles.

Fax (papel térmico y normal).

Centralitas telefónicas.

Contratos de Mantenimiento.

Venta y Reparación de Equipos Telefónicos.

Distribuidor Oficial:

Moviline

Movistar

Nueva apertura en s'Arenal, C/. Trasimeno, 16 - Tel.: 971 26 93 10

C/. Antonio Maura, 57 Bajos. - 07620 LLUCMAJOR - Tel.: 971 12 10 83 - Fax: 971 66 40 46
C/. Reyes Católicos, 33 - 07007 Palma - Tel.: 971 27 34 06 - Fax: 971 25 02 71

Transports públics i/o col·lectius

Joan Josep Maestre

A tot arreu els transports constitueixen un element essencial ja que asseguren els fluxos de persones i mercaderies dins les seves àrees, i fan possible el desenvolupament de les funcions urbanes i interurbanes, contribueixen a la configuració de la forma i model de creixement dins les distintes i progressives tecnologies, i condicionen comportaments ciutadans com viatges de feina, a tendes, visites a centres de salut i diversió.

L'eficàcia del funcionament de les ciutats, avui, es medeix i es percep per la seva capacitat del desenvolupament dels sistemes i xarxes de transport.

Per una altra banda, el progressiu increment d'automòbils obliga a tot arreu a reservar espais cada vegada més amplis pels estacionaments en superfície i a construir aparcaments subterranis. Els desplaçaments a la feina són els més importants, pel volum de població que es mobilitza a diari, i pels problemes de circulació que originen, donada la seva concentració en el temps.

Per altra banda, els desplaçaments motivats per activitats socials i d'oci (bars, restaurants, cines, teatres, espectacles esportius) agafen un volum creixent a les societats post-industrials i opulentes.

Els viatges a l'escola afegeixen complexitat a la circulació urbana per la seva forta concentració horària que motiven concentracions de trànsit, sobretot durant les hores del matí, a l'inici de la jornada escolar.

A les ciutats coexisteixen diferents sistemes de transports de diferents característiques i que depenen fonamentalment del tamany de l'aglomeració. Els diferents sistemes s'integren per una xarxa viària i uns determinats vehicles amb espai propi (tren, metro, tramvia) i el comparteixen amb altres utilitzacions (automòbils, taxis, autobús, etc.).

La seva classificació es determina sobre la base de la propietat dels mitjans de transport (públics o privats) i del nombre de persones que els utilitzen (col·lectius o individuals), depenent el major o menor ús d'uns i altres de l'àmbit socioeconòmic de la comunitat, de les preferèn-

cies culturals i del nivell de rendes dels usuaris.

En el passat, la majoria dels sistemes del transport col·lectiu varen pertànyer a companyies privades que obtenien la concessió del servei per un període de temps determinat, però en l'actualitat hi ha la tendència a ser de propietat pública, a causa dels elevats costos d'instal·lació i de manteniment de les infraestructures i del material mòbil. En qualsevol cas, els seus serveis han d'ésser finançats i assegurats per organismes públics per cobrir els dèficits econòmics d'explotació que es deriven, sobretot de la necessitat de disposar del material suficient i personal adequat per atendre la demanda que es produeix.

Els principals mitjans de transport col·lectius són: l'autobús, el trolleu, i els ferrocarrils de rodalies.

L'autobús és el sistema de transport que desplaça el tramvia i el més utilitzat a les ciutats petites. El major avantatge és que no requereix una infraestructura pròpia; els inconvenients són un elevat consum d'energia, la contaminació, lentitud de desplaçament, tota vegada que es veu afectat pels problemes generals de trànsit, a pesar de l'instal·lació de carrils "sólo bus".

L'automòbil és un element colonitzador i que comporta uns desavantatges com són la perillositat pel propi usuari i els elevats costos socials que provoca a la col·lectivitat: congestió de trànsit, contaminació, vibracions, renous, accidents mortals, espai que ocupa i consum de temps lliure. Contribueix de manera important al deteriorament del medi ambient ciutadà, pel que els poders públics s'han d'esforçar més per reduir la seva utilització a les àrees centrals, disposicions coercitives contra l'estacionament al centre, apart del tancament de vies als vehicles privats.

El taxi constitueix, tant en la seva forma d'utilització individual com col·lectiva, una alternativa a l'automòbil particular. El seu ús col·lectiu, per cinc o vuit passatgers que realitzen un itinerari fix o semi-fix, dona a aquest transport a mig camí entre el taxi individual i l'autobús.

Per altra banda, xoquen els inte-

ressos dels usuaris dels diferents mitjans de transport, sobretot quan l'Estat socialitza els costos que propicien l'ús de l'automòbil (construcció i manteniment d'autopistes, vigilància de trànsit, policia, despeses d'accidents, i deteriorament de medi ambient).

Entram aleshores, dins una espiral de decliu dels transports públics difícil de superar: menor demanda, augment de costos, menys serveis, disminució de subvencions, descens de la demanda, etc. La creixent concentració i d'activitat a un reduït espai, les aglomeracions amenacen a convertir els problemes de circulació interior en els més greus per a la nostra comunitat amb el perill de provocar el seu col·lapse funcional.

Dins d'aquests problemes destaquen els de congestió del trànsit provocats pel desorbitat nombre de vehicles en relació a la capacitat d'admissió del nostre territori; els derivats dels alts índexs d'accidents, amb elevats costos econòmics i socials, a més de les importants pèrdues de vides humanes; els referents al funcionament dels transports públics, que han d'ésser considerats com a servei públic i no servei comercial, amb absència de rendibilitat econòmica per les fortes inversions de material i personal que requereixen pel seu funcionament.

Sense que existeixi una solució definitiva i de valor total a totes les ciutats s'han d'acometre millores en funció de restringir l'ús de l'automòbil a àrees centrals de forta incidència de trànsit, peatonitzar les àrees comercials, afavorir horaris comercials flexibles, tot això per tal de disminuir la concentració de trànsit. L'anterior fet de forma combinada amb la promoció dels transports públics a través de l'augment de subvencions, de la millora de la seva qualitat i de l'ampliació de tarifes integrades d'autobusos i ferrocarrils per dissuadir els ciutadans de l'ús de l'automòbil. ♦

El acierto de Almacenes Femenias es poder dar respuesta a tus ideas. Por eso renovamos nuestra oferta. Nuevos materiales, texturas, colores... nuevas propuestas que nos acercan a ti. Descubrir los nuevos conceptos de diseño es nuestra apuesta de futuro.

Trabajar con la solvencia de los líderes del mercado es la clave de la satisfacción. Combinar lo clásico y lo moderno, crear nuevos estilos.

Trabajamos para poder darte más facilidades a la hora de materializar tu ideal hogar.

Si usted piensa comprar o simplemente curiosear, visite nuestras exposiciones, les proporcionará una nueva y completa perspectiva a sus ideas sobre decoración.

F **almacenes femenias s.a.**

Azulejos y Pavimentos

Polígono Son Castelló
Vía Asima, 1. Tel: 43 04 84 - 43 04 95
Fax: 20 69 98

Llucmajor
Ronda de Migjorn, s/n - Tel: 66 08 56
Tel/Fax: 66 07 01

El Arenal
Diego Zaforteza, 3 - Tel: 49 16 50 - 49 16 11
Tel/Fax: 49 15 58

De noms i de llocs

(LVI)

S'Aresteta

C. Calviño
F. Jaume
J. Jaume
J. Monserrat
A.M. Monserrat
F. Mut
Fotos: C. Julià

De noms i de llocs fa el present mes d'octubre un recorregut per la finca S'Aresteta amb na Magdalena Rosselló Garcias, la nostra informadora, la qual, en aquest moment, volem agrair la seva ajuda.

S'Aresteta és una de les finques que gaudeixen d'una millor perspectiva del terme de Lluemajor. La finca mare d'on prové és de l'alqueria de S'Aresteta.

Fou una de les primeres segregacions que es va fer del nostre terme, en tenim constància en el Cadastre de 1578 (s.XVI). N'era el propietari l'honor Miquel Tomàs i confrontava amb *El Pujol* de Francesc Salvà, amb el *Camí de s'Aresta*, amb el *Carreró* que anava a la vinya d'en Gabriel Avellà, amb les terres de Pere Mulet i amb les d'Antoni Sastre i Puig de Randa.

La importància de S'Aresteta es palesa ja que el cançoner popular li dedica diverses gloses, un exemple d'això ho serien les següents:

Baix de Gràcia és s'Aresteta
son Pons i Binificat;
- Mon pare, estau cansat
i tot lo dia heu fet horeta?-

En venir davalladeta
mon enteniment redola.
Baix de Gràcia es sa Mussola,
es Pujol i s'Aresteta.

El nostre itinerari comença a la part del camí que ens condueix a les

Magdalena Rosselló Garcias

cases, d'aquí anirem pujant cap el puig.

El sementer que trobam arran del camí, a mà esquerra, és el *Sementer des Pou*. Dins aquest sementer hi podem distingir *s'Era*, *s'Hortal de s'Era* i es *Garrigó des Pins Vers*.

El sementer que hi ha davant, a l'altra banda del camí rep el nom de *Sementer d'arran es Camí* on destaquen *Ses Roques* (Marge) i *Es Pinotells*, redol de pins joves.

Pujant cap a les cases trobam: *S'Hortal des Fassers*, tancat de paret al costat de les cases. Deu el seu nom als fassers que hi estaven sembrats.

S'Hortal de sa Verdura, situat dins *s'Hortal des Fassers*, destaca la cisterna i una escala per la qual s'accedeix a aquesta banda de la finca, cal dir que aquest redol fa alt, per això és necessària l'escala.

Sementer de Darrera ses Cases,

sembrat d'ametlers.

Aquesta part de la finca es caracteritza per la seva flora, pròpia de la contrada: alzines, estepa blanca, estepa negra, pins, rotaboc i algun garrover.

Sa Pleta des Pores amb una bassa. En un racó d'aquesta pleta es sembraven tabaqueres. Dins aquesta pleta trobam: estepa blanca, estepa negra, botja de cuques, romaní, ruda, alzines i llampuguer.

Ses Alzines, deu el seu nom a l'abundància d'aquests arbres. La informadora recorda aquest tros de terra molt net, sense gens ni mica de brutor. Actualment hi ha pins, pinotells, gatova, coa de cavall, alavern/aladern, llampuguer.

Entre *Sa Roteta* i les cases hi ha alzines dolces.

Sa Pleta de sa Beurada, aquesta beurada fou feta quan la nostra informadora i el seu home, en Nicolau de Son Felip, estaven a S'Aresteta.

CARNISSERIA ■ XARCUTERIA

**ZANOQUERA
GARCIA**

EL SUPERMERCAT DE LA CARN

CADA SETMANA TENIM LES DARRERES
NOVETATS D'ALTA XARCUTERIA

- PRIMERES MARQUES DE "PATÉS"
- POLLASTRES DE CAMP
- TOTS ELS DIES TENIM ENTRECOT DE VEDELLA
- POLLASTRES FARCITS PER ENCÀRREC
- PORCELLES, INDIOTS, ANNERES I POLLASTRES FARCITS PER A BATEITGS I PRIMERES COMUNIONS

*Per a vosaltres vostè és primer
Bones Fires!*

Plaça Espanya, 62 - Tel. 66 13 02 • LLUCMAJOR (Mallorca)

Les cases de S'Aresteta

dir, els ametlers ja eren grossos.

Fèieu animals? No, els animals que hi havia eren alguns pores i aviram.

Què recordau de quan hi estàreu? El meu home i jo anàrem a S'Aresteta com a majorals, no em record exactament quans anys hi estàrem. També dúiem Son Marió i Son Llompart que eren del mateix senyor; quan ens anàrem passàrem a Son Felip.

Hi havia molts d'arbres fruiters? No, no n'hi havia gaire. Me'n record que sembràrem un noguer, també hi havia 10 o 12 cirerers. Sembràrem el noguer perquè devora el pou des camí n'hi havia un altre (de pou) que estava tapat i nosaltres el vàrem destapar perquè ens havien dit que hi havia carbó, quan el destaparen vérem que les capes de carbó eren molt primes i que no retrià, aleshores tornàrem tapar el forat i hi sembràrem el noguer; al cap de tres dies el noguer havia passat per avall, per això podem dir que hi enterràrem un noguer en lloc de sembrar-lo.

Quina era la vostra feina a S'Aresteta? Quan m'ajecava arreglava els animals, berenava i llavors feia les feines pròpies de la temporada: segar faves, segar blat, tomar ametles, tomar garroves...

Quina cosa tenia d'especial S'Aresteta que vos agradava tant? S'Aresteta m'agradava molt perquè quan sortia al portal veia Campos, jo som campanera, i qualche dia fins i tot podia veure Cabrera.

Bé això és tot per aquest mes, fins el proper. Gràcies.

Cristaleria Lluçmajor

JOAN MOREY

**LAMINATS - BISELLATS - MIRALLS - DECORATS
VIDRIERES ARTÍSTIQUES - DOBLE ENVIDRIAT**

Bones Fires!

Ronda Migjorn, 80 - Tel. 66 14 93 - Lluçmajor

29

Queviures Clar

El millor per al teu amic
Compri la millor varietat
de menjar de ca i moix

Bones Fires!

C/. Bisbe Taixequet, 62 - Tel. 66 03 93 (Lluçmajor)

Cartes

En recordança d'Antònia Aina Clar

Coral Lluçmajor

A través de la revista "De Pinte en Ample" volem expressar el nostre sentiment i el nostre record a la memòria de na Tuni; era tan vital, tan plena d'energia i de ganes de viure, que costa molt pensar que ja no és entre nosaltres; la seva malaltia i la seva mort encara ara semblen increïbles. No volem recordar-la amb tristesa perquè ella no ho hagués volgut, però aquells anys, una vintena, que amb la nostra Coral, compartíem il·lusions, moltes actuacions i un gran amor per la música, potser que hagin estat els millors anys de les nostres vides.

Només podem dir que tenim el consol de ser creients i perquè ho som, sabem cert que qualque dia, quan Déu ho tengui destinat, la tornarem a veure...

De part del nostre director, Miquel Janer, i de tota la Coral, donam el nostre més sentit condol al seu fill Rafel, a la seva nora Aina Maria, néts i a tots els altres familiars.

Adéu Tuni ♦

Un duel: lloc, es Cap Blanc

Joan Ripoll

- De sobte, qui tenia menys arguments o per ventura (és més probable) qui només en té un per fer valer la seva raó va escriure en públic: "Si tienes cojones nos vemos en Cabo Blanco".

Aviat, qui es va convertir en padrí involuntari tot i que consentit, es va apressar a terciar en el repte per, almenys, sortir lliure de tal afronta, fent oïdes sordes al que s'havia dit i negant-se rotundament que allò constàs en una acta i d'aquesta manera evitar la intervenció de tercers més justs.

Això va ser el que li va ocórrer al regidor del PSOE, Antoni Garcies enfront del regidor governant Sr. Rabasco.

El Sr. A. Garcies té molts més arguments que els esgrimits pel seu adversari fins aleshores polític i en aquests moments va utilitzar la coherència i saviesa per tal d'evitar baixeses impròpies de qui representa una part de la ciutadania en una il·lustre institució.

El Sr. Rabasco va utilitzar una paraula que curiosament al nostre diccionari gaudeix de multitud d'accepcions que esper que il·lustrin les seves futures intervencions.

Si va acompanyada d'un numeral té diferents significats. Així, un significa car o costós (valia un colló), dos signifiquen valentia (té dos collons), un nombre gros i parell significa dificultat (aconseguir-ho em va costar mil parells de collons).

El verb, no obstant, canvia de significat. Yenir indica valentia (aquella persona té collons), tot i que en admiració pot indicar sorpresa (té collons!), posar expressa un repte (va posar els collons sobre la taula). També són utilitzats per posar missions (em tall els collons) o per amenaçar (et tall els collons).

El temps del verb usat canvia el significat de la frase. Així, el present indica molèstia o fàstic (em toca els collons) però l'imperatiu significa sorpresa (toca't els collons!), i el reflexiu significa peresa (es toca els collons).

Els prefixos i sufixos modulen el seu significat: a expressa por (acollonit), des significa riure (descollonar-se), -ut significa perfecció (collonut), però -às es refereix a la indolència (collonàs).

Les preposicions matisen l'expressió: de significa èxit (em va sortir de collons), o quantitat (fa un fred de collons), per expressa voluntat (ho faré per collons), fins expressa el límit d'allò que hom aguanta (estic fins als collons) i sense, la covardia (era un home sense collons).

El color, la forma, o la senzillesa tersura o tamany aporten significat: el color violeta expressa fred (se'm quedaren els collons morats), la forma, el cansament (tenia els collons quadrats) però el desgast significa experiència (tenia els collons pelats de tant repetir-ho).

Són importants els tamany i la posició (tenia dos collons grossos i ben plantats), nogensmenys observ que hi ha un tamany màxim perquè aleshores significa inutilitat (li pengen, se'ls trepitja, s'hi asseu...)

Al final insistiré en l'expressió de quan un queda perplex (vaja quins collons!) i ho faig perquè a un regidor governant li importi un colló a qui representa, li importi tres collons la institució i que amb la seva actitud de pinxo toqui els collons al personal.

Li dic, Sr. Rabasco, que Antoni Garcies té collons, fins per batre's amb vostè al Cap Blanc i en parapent (però no ho farà, és d'una altra pasta), és un regidor collonut que no es toca els collons com d'altres, no fa les coses per collons, i que té dos collons en allò que és la política i en la seva trajectòria tenim la prova, i que els que som amb ell, tot i que ens costi mil parells de collons, aconseguirem que vostè un dia deixi de tocar-nos els collons a tots. ♦

Sa Libreria

Llibres, contes,
jocs educatius,
material d'oficina

C/. Sa Font, 15 • Tel.: 66 26 66 (Lluçmajor)

Posem el comptador

0000 a zero

DE L'AIGUA

ACOSTUMAT A...

- ✓ Reduir el cabal del depòsit de l'inodor. Més del 40% de l'aigua de consum domèstic es tuda d'aquesta manera.
- ✓ Dutxar-te. Omplir la banyera suposa fer servir 300 litres d'aigua, que equivalen a quatre o cinc dutxes.
- ✓ Utilitzar la rentadora i el rentavaixelles a plena càrrega i amb els programes econòmics.
- ✓ Fer servir detergents ecològics i el mínim possible de lleixiu.
- D'aquesta manera les aigües domèstiques baixaran més netes i seran més fàcils de reciclar.
- ✓ Plantar en el jardí espècies adaptades al clima. En el cas de les Balears, tria'n les que siguin pròpies i adaptades naturalment als períodes de sequera i a les condicions de l'estiu.
- ✓ Utilitzar sistemes de reg que només emprin l'aigua estrictament necessària.

Es calcula que, a ca nostra, cada dia tudam el 50% d'aigua. Fes un esforç personal i estalvia un recurs tan valuós per a tots.

DESCARTA...

- ✗ Utilitzar la mànega d'aigua per fer net el garatge i altres dependències de la casa. Sovint és més eficaç la granera.
- ✗ Rabejar els plats amb el grifó obert. Es perd sis vegades més d'aigua que omplint l'escurador.
- ✗ Abocar a les canonades productes agressius (pintures, vernissos, medicaments, etc.), que dificulten el reciclatge posterior de l'aigua.
- ✗ Plantar, per raons decoratives, espècies que necessiten molta d'aigua. S'ha de tenir molt en compte aquest factor si has de plantar gespa.

PENSA QUE...

- ❓ Un grifó que goteja perd 16 litres d'aigua cada dia. Per tant, has de reparar els grifons que funcionen malament. Vigila també les pèrdues de les cisternes.
- ❓ Pots aprofitar per a altres feines (per exemple, regar) l'aigua freda que surt del grifó mentre esperes que en surti de calenta.
- ❓ Instal·lar un disparador a la boca de la mànega estalvia prop de 70 litres d'aigua quan rentes el cotxe.
- ❓ Regant les plantes a darrera hora del dia o a primera hora del matí, evitaràs l'evaporació.

- ❓ També ho és agrupar les plantes d'acord amb les seves necessitats d'aigua. A més, l'agrupació de plantes crea zones d'ombra i un ambient d'humitat.
- ❓ Les deixalles del jardí (fulles seques, restes de la poda...) es poden fer servir com a cobertura vegetal de les plantes. Mantendràs la humitat de les plantes i estalviaràs aigua de reg.
- ❓ Pots utilitzar l'aigua de rentar les verdures o la fruita per regar les plantes.
- ❓ Si pretens construir un habitatge familiar, hi ha sistemes per separar les aigües brutes de les grises i que aquestes es poden reutilitzar per regar el jardí.

Canvia l'hàbit d'usar i tudar.

Reutilitza, aprofita i estalvia l'aigua.

No tiris el futur per la canonada.

GOVERN BALEAR

Xerrades de cafè

Sant Lluç és nostre

Un que escoltava.-

- Ja tornam a ser a les Fires...
- I, com sempre, cada any tenim les Fires més grosses i més bones.
- En aquest pas, aviat hi haurà tendes i exposicions per tota la ciutat.
- I els que vinguin de fora, hauran de deixar els vehicles al Polígon de son Noguera.
- Pel que fa a exposicions de pintura, sembla que de cada vegada més, les fires de Lluçmajor s'estan consolidant com les més importants de Mallorca.
- Aviat hi haurà compradors de quadres d'aquells que fan negoci.
- I això que veig que enguany en Pep Manresa no exposa.
- No, perquè ha tengut problemes de salut.
- És una llàstima, perquè és un dels nostres pintors més

prestigiosos.

- Esperem que es posi bé del tot, i que l'any que ve poguem tornar a veure la seva exposició.
- I quines exposicions noves hi ha enguany al programa?
- Poques, perquè com sempre, hi ha actes de tot tipus, culturals i esportius.
- Per cert, el Pregó d'enguany va ser ben curiós, amb dos pregoners en lloc d'un.
- Sí, però amb el mateix tema, els rellotges de sol, d'altra banda ben interessant.
- Llàstima que amb els canvis d'horari que fan ara, els rellotges de sol no serveixen per res.
- Mentre no n'inventin un que ens doni l'hora oficial...
- No te'n riguis, que d'altres de més grosses se'n veuen.
- Sí, mira que dur un telèfon sense fils penjat a la cintura, com si fos una pistola...
- També va ser molt solemne la missa del dia de Sant Miquel, commemorant el 750 aniversari de la Parròquia, amb l'assistència del Bisbe i de capellans de tot Mallorca.
- Llàstima que el senyor Bisbe no pogués pronunciar l'homilia en aquella trona tan maca que hi havia enmig de l'església perquè ens la varen llevar.
- Com aquells canelobres...
- De totes maneres, aquesta missa va ser ben lluida...
- Com tots els altres actes que he vist fins ara: la marxa ciclista a ses Piquetes, les corregudes de cavalls, els balls mallorquins, i la Diada Juvenil amb els castellers de Mallorca, ball, maratò fotogràfica i rock al Passeig.
- Sí, preguem perquè aquest rock no se celebri molt sovint, perquè aquests joves fan un renouada...
- Però jo, en aquestes Fires, he vist una cosa molt singular...
- Com és ara?
- Que no són legals.
- Com és això?
- Sí, perquè segons la llei de Fires, les de Lluçmajor s'han d'haver acabat abans de Sant Lluç i enguany és el dia de la Darrera Fira.
- Bé, no importa filar tan prim...
- Mentre els inquers no s'hi oposin...
- Ells, amb el Dijous Bo, ja en tenen prou. ♦

32

Gorg Blau de Viatges

**PONT DE LA
CONSTITUCIÓ
ASTÚRIES - CANTÀBRIA**

59.500.-

ANDORRA

4 - 8 de desembre

38.000.-

INFORMAU-VOS A GORG BLAU DE VIATGES

C/. Mallorca, 2 - Fax: 971 44 50 35
Tel.: 971 44 50 42 - 971 44 50 43 (S'Arenal)

• **Compra i venda d'antiguitats** •
• **Restauració de mobles** • **De tot i més** •

Camí de Son Oliver, 4 - S'Aranjassa (Palma)
Tels.: 971 742 533 - 909 716 881

EXPOSICIÓ DE XISQUET

Inauguració dia 17 d'octubre.

L'exposició estarà oberta fins el 20 d'octubre.

Esperam i agraïm la vostra visita.

Cl. Bisbe Jaixaquet, 23 (Llucmajor)

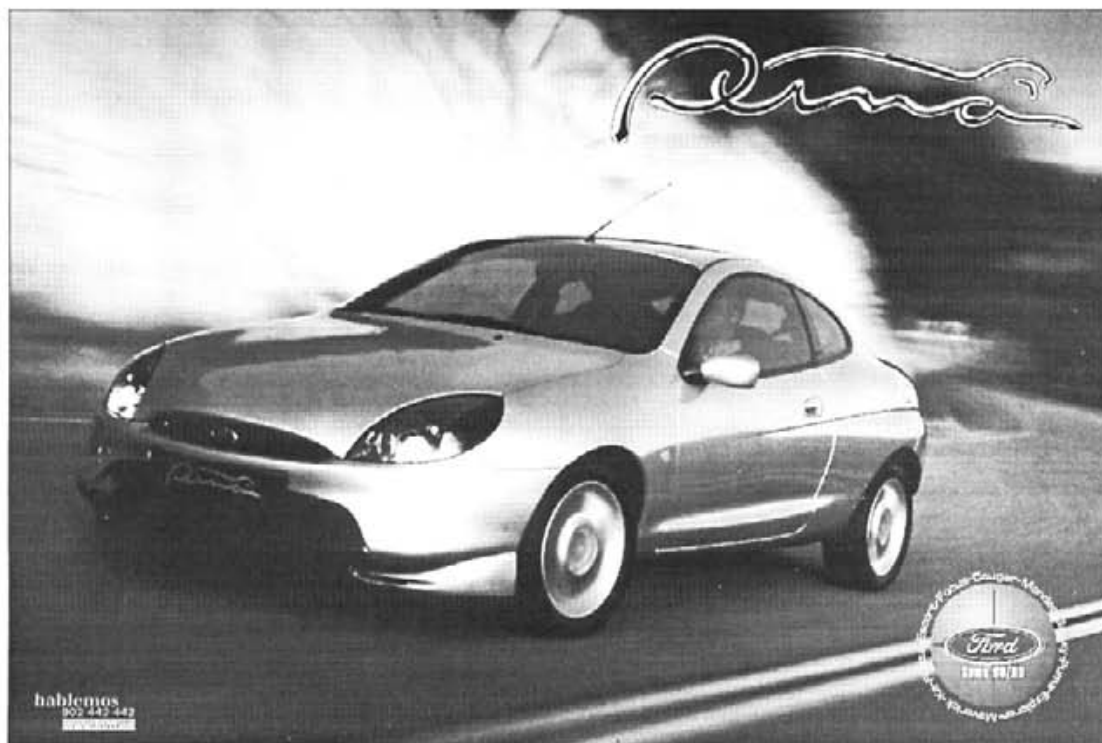
33

Autoventa Ciutat, M&T, S.L.

Miquel Mas Alba. Gerent   Servei Oficial   C/. Ciutat, s/n - Tel. 66 01 25 - LLUCMAJOR

B
o
n
e
s
f
i
c
e
s

D'ofici ... telefonista (I)

Josep Castell i Vidal

Ignasi Barceló
Joan Jaume

En els anys vint va arribar a la nostra vila el telèfon. En un principi foren ben pocs els que es podien permetre el luxe de tenir un telèfon particular i la major part d'abonats eren centres oficials, fàbriques i comerços. L'empresa des d'un principi i fins a l'automatització va tenir, com a la resta de pobles de Mallorca, un caràcter més bé familiar i avui volem recordar, o donar a conèixer com era aquesta feina, no fa tants d'anys.

Per retrobar-nos amb els records hem tengut la sort de poder parlar amb en Pep Castell i Vidal, en Pep de telèfons, amb na Maria Vidal i amb na Margalida Garí.

A la primera entrevista, parlàrem amb en Pep Castell, que va ésser el darrer concessionari de la telefònica a Lluçmajor.

Que ens podrieu dir on vàreu néixer?

Vaig néixer a Telèfons, aquí a Lluçmajor al carrer Salom n.2, avui carrer Constitució l'any 1930. La meua mare era la concessionària, l'encarregada, de la telefònica a Lluçmajor i en aquells anys la família viva al lloc de feina.

Quan es va instal·lar el telèfon a la nostra vila?

Eren els anys vint, seria, més o manco l'any 1926 o 1927, quan va arribar el telèfon a Lluçmajor. En aquells anys era quan va començar a col·locar-se la xarxa telefònica en els principals pobles de la nostra illa, i Lluçmajor en aquelles dècades era un dels més importants centres industrials de la nostra comunitat.

Qui fou el primer de la vostra família que tengué la concessió de la Telefònica?

Fou el meu padrí, en Francisco Vidal i Clar, que es va fer càrrec d'aquesta feina. Seguidament va passar a la meua tia Coloma, na Coloma

Pep Castell Vidal

Vidal i Clar, casada amb en Damià Terrassa i Taberner. I fou quan ells deixaren la concessió, per obrir una fàbrica de sabates al carrer de l'Esperança, que aquesta passà a la meua mare, na Catalina Vidal i Clar.

Quins records teniu d'aquells primers anys a "telèfons"?

Molts. Record que en un principi només hi havia un quadre amb cent números de telèfons i que no tots corresponien a abonats, n'hi havia uns quants de buits que molt poc a poc es

varen anar omplint i obligat a posar, primer un quadre de 150 i més tard un altre de 150.

La major part dels abonats eren entitats públiques, l'Ajuntament, cafès, locals comercials i principalment fàbriques de sabates, en els anys quaranta i cinquanta n'hi havia més de quaranta.

Record que els anys trenta, tots dinàvem a taula, al menjador, i que la meua mare només s'havia d'aixecar de la cadira una o dues vegades per atendre les cridades. Més envant ja no ho poguérem fer, un de nosaltres havia d'estar de guàrdia a la centraleta. Els vespres només era per urgències i normalment no n'hi havia.

En aquells anys, la gent no recordava o no sabia el número de la persona amb la que volien parlar i era cosa més normal que en el lloc del número telefònic et diguessin el nom o malnom de la persona o l'establiment. Els primers dies que començava una al·lota com a telefonista era un calvari.

Que recordau de l'època del Moviment?

Record que quan va estallar el Moviment varen venir gent a guardar la central. En un principi eren llucmajorers que pertanyien a la Falange.

En Pep, davant la centraleta, a l'oficina de la Telefònica

Més endavant fou l'exèrcit l'encarregat de la vigilància i custòdia. I per ca nostra desfilaren un bon nombre de soldats llucmajorers, de Montuiri i fins i tot peninsulars.

També record que en aquells anys que els menuts circulaven poc, per tornar canvi ho fèiem amb una capseta de mistos. Les conferències valien 85 cèntims els tres minuts i la capseta 15 cèntims que feien la pesseta.

Quina importància tenia la central de Llucmajor dintre de la xarxa telefònica de la nostra illa?

No tots els pobles de Mallorca tenien en un principi línia directa amb Ciutat, només els més importants estaven units directament amb la capital. Llucmajor, tenia tres línies directes amb Ciutat i era centre col·lector de zona, donant línia als altres pobles. Les conferències de Porreres, Algaida, Randa, Pina, Campos, Santanyí i Felanitx amb Ciutat o la Península havien de passar per la central de Llucmajor.

Quan passàreu a fer-vos càrrec de la concessió?

A finals dels anys seixanta, quan la meua mare es va jubilar, jo me vaig quedar amb la concessió de telèfons de manera oficial, però seguia sent la meua mare, la que va dur tot el tragi fins quasi el moment de l'automatització.

Quan es va produir l'automatització?

A finals dels anys seixanta ja hi havia més gent esperant telèfon que abonats i fou a principis dels anys setanta quan es va automatitzar.

Els primers trenta abonats

- 1- Ajuntament
- 2- Banc de Crèdit
- 3- Can Claret
- 4- Can Pep d'es Cafè
- 5- Can Ripoll
- 6- Sa Fàbrica de Can Pep d'es Cafè
- 7- Es Banc del Foment. "La Caixa"
- 8- Sa Fàbrica de Can Cavaller
- 9- Can Mairata
- 10- La Fàbrica d'en Ramon Lisa
- 11- Fàbrica de Can Pola
- 12- Fàbrica de Can Barceló
- 13- Can Biel de ses Arnaules
- 14- Can Boleno, es camions
- 15- Can Reus
- 16- Cas fuster Fullana
- 17- Can Pedro Mataró (es Banc d'es Capellans, en el carrer de Sant Miquel)
- 18- Els Pares de Família
- 19- Can Cirillo
- 20- El Banc de Can Molinou

La mare de l'entrevistat, Catalina Vidal Clar va ser concessionària de telèfons a Llucmajor

- 21- Can Guasp
- 22- S'observatori de s'Estanyol
- 23- Banca March
- 24- Sa botiga de Can Mòjer
- 25- Teixits Can Guixa
- 26- Es Sindicat, en el carrer de Sant Joan
- 27- S'Estació d'es tren
- 28- Can Joan Aguiló, Can Joan "Porcelleta"
- 29- Can Pauet
- 30- Ca Don Pep Rosselló, es metge.

TALLERS
CAÑELLAS - ROTGER
C/. Hispanitat, 19 - Tel. 66 06 47 (Llucmajor)

BONES FIRES!

LA ELEGANCIA DE LA ARMONIA.

Superficies fugaces, volúmenes suaves y líneas tensas: el diseño del Fiat Brava nace de unas minuciosas pruebas aerodinámicas. Observese el perfil, con el parabrisas inclinado, el voladizo trasero reducido y el tercer volumen compacto.

SERVEI OFICIAL FIAT

Randa, un poble sense aigua

Ignasi Barceló

Foto: C. Julià

A pesar que Randa pertany al terme municipal d'Algaida, hem cregut oportú fer aquesta entrevista ja que molts de randins tenen una relació familiar, de feina o d'intendència amb Lluçmajor, i a més, perquè a causa d'aquestes aigües hi va haver un plet amb Algaida que durà molts d'anys i que va concloure amb un acord pel qual Lluçmajor podria gaudir de les aigües que sobrassin després del reguï de les finques del comellar del poble.

Constància d'aquest fet és que hi ha encara la canaleta que pel camí vell de Randa (passant per la cimetiera, entre el Puig de ses Bruixes i el de s'Escolà) duia l'aigua sobrant des de Randa a Lluçmajor, passant pel carrer de Sa Font. Les aigües podien ser aprofitades a través de les fonts que encara hi ha al carrer, però que ja no ragen: la font del molí d'en Coll, la del costat de la plaça de s'Arraval i les de les Cisternes Majors. També, en anys de sequera, servia per omplir les nostres cisternes.

Aquestes aigües, que en temps de sequera varen ser tan cobdiciades i resolgueren el greu problema del poble de Lluçmajor, i que des del temps dels àrabs han representat una riquesa per a Randa, ara, a les portes del 2000, i en una illa en què de cada vegada més es nota la manca d'aigües potables, ha estat administrada reiteradament i les administracions municipals i autonòmiques no han estat capaces de solucionar el problema, descobrint la causa de la contaminació i posant-hi o fent-hi posar els remeis necessaris.

Per informar als nostres lectors dels motius d'aquesta contaminació ens hem posat en contacte amb el president de l'Associació de veïns de Randa, Pedro Verdura, amb en Vicenç Ballester, amb en Francesc Verdura i amb en Damià Tomàs, tots ells afectats pels abocaments que es produeixen al subsòl del poble.

Vicenç Ballester, Damià Tomàs, Francesc Verdura i Pedro Verdura.

- Ens podríeu explicar, des d'un principi, com ha succeït aquesta contaminació de les fonts de Randa?

(contesta en Vicenç)

- L'any 93, el meu germà Joan i en Joan Febrer obriren la comporta del pou de ca nostra i davallaren, i la pudor que sortia de les galeries que tenim al subsòl era tan forta que va ser difícil aguantar-hi molt de temps. Les aigües baixaven brutes, amb olor de sossa càustica i fins i tot als punts superiors del corrent d'aigua hi havia culleretes de cafè, trossos de ferro, pedassos de cuina... No es tractava només de filtracions, sinó d'abocaments.

(contesta en Pedro)

- Fou arran d'això que ens n'adonàrem i hi va haver uns contactes entre Ajuntament i els randins per mirar de solucionar el mal que patien les nostres aigües. Va ser en aquest temps quan es va plantejar a l'Ajuntament l'ampliació de l'hostal "Es Racó de Randa" amb 28 places més. Després d'unes reunions que tenguérem amb el batle (aleshores era en Francesc Antich), vàrem decidir fer un escrit d'oposició a la concessió de l'autorització de l'ampliació de l'hostal, escrit que fou desestimat. Després d'això, i a causa del nostre desacord, tenguérem una altra reunió amb el batle i en una junta un poc tumultuosa s'acordà posar un

contenciós administratiu en contra de la resolució de l'Ajuntament. El que passà va ser que el batle, molt hàbilment, ja havia aconseguit dividir les opinions del poble, argumentant que considerava que les mesures preses per l'Ajuntament eren les adequades i que fent neta la mina el problema quedaria resolt.

Hi havia un altre grup de gent que pensava que, a més d'això s'havia d'inutilitzar la fossa asèptica que possiblement havia causat la contaminació. Aquesta divergència d'opinions va provocar una divisió dins la junta, i va aconseguir que es donassin de baixa una sèrie de membres de l'associació, però així i tot, vuit persones posaren el contenciós administratiu. Contenciós que perdérem perquè el jutge va veure que les mesures que l'Ajuntament havia determinat eren les adequades. Jo crec que si avui el jutge veïés com està la cosa canviaria d'opinió.

- I ara que els abocaments s'han tornat produir, i que la contaminació és molt més virulenta que la del 93, què pensau fer?

- En data del 26 de setembre, vaig presentar, com a president, a les oficines de l'Ajuntament d'Algaida, un escrit acompanyat d'una cinta de vídeo que va emetre Tele Nova els dies 9 i 13 de setembre en el programa "Avui parlem", i part d'un vídeo domèstic enregistrat per un veí.

NUEVO

Clio

No pagui fins
d'aquí a 6 mesos

**DOBLE AIRBAG DE CONDUCTOR
Y PASAJERO DE SERIE**

**AIRE ACONDICIONADO
DISPONIBLE EN TODA LA GAMA**

**AIRBAGS LATERALES
(OPCION)**

**ALETAS DELANTERAS
EN NORYL FLEXIBLE**

ESTRUCTURA SUPER REFORZADA

**FAROS EN
POLICARBONATO**

**DIRECCION ASISTIDA
DE SERIE**

**PARAGOLPES COLOR CARROCERIA
EN TODOS LOS MODELOS**

SIN LIMITES.

SIN RESTRICCIONES.

RENAULT
EL PLACER
DE VIVIRLOS

Bones Fires!

BARTOMEU JAUME NADAL, S.A.

Ronda Migjorn, s/n - Tels. 66 01 40 i 66 00 41

A l'escrit manifest que "davant la magnitud de la contaminació existent ens és difícil pensar que s'ha arribat a aquesta situació a causa de presumptes filtracions de distintes fosses asèptiques de les vivendes properes, i no és menys cert que ja el 1993 hi va haver un abocament a la font de referència per part del local anomenat "Es Racó de Randa", fets perfectament provats per l'inspector de Sanitat de la Conselleria, Sr. Siquier, en visita d'inspecció efectuada l'any 93, i posteriorment reflectits en un col·loqui recollit en un vídeo domèstic, còpia del qual se li adjunta i amb informe oficial posterior. També li manifestem que temem que les mesures imposades en matèria d'evacuació d'aigües residuals per l'Ajuntament en el document de CONCESSIÓ DE LLICÈNCIA D'INSTAL·LACIÓ D'AMPLIACIÓ DE L'ACTIVITAT DE L'HOSTAL I POSTERIOR LLICÈNCIA DE FUNCIONAMENT i igualment recollides en la sentència que va emetre la Sala del Contenciós administrativa del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears, no han estat tan eficaces com en un principi el batlle pretenia i al mateix temps, l'AAVV qüestionava, entre altres coses, en el recurs desestimat.

Sabem d'on ve la contaminació. No es pot assegurar quin és el lloc de procedència tot i que hi ha motius fundats que fan pensar que això no és més que una repetició accentuada de la continuació soferta el 93. Tot i així, entenem que no som nosaltres els que hem de denunciar ningú ni pels perjudicis ni pel delictes ecològic, però considerem que des del moment que ho han posat en mans de l'Ajuntament, que és l'administració responsable, primera i directa d'aquests temes, no hem de ser els veïns els que hem de cercar enfrontaments entre nosaltres, sinó que és ell que ha de prendre determinacions que per erradicar el mal i no ha de delegar les responsabilitats als veïns, és a dir, que es peguin uns amb els altres.

També pensam presentar el mateix vídeo al Consell Insular, a la comissió de Medi Ambient, presidida pel Sr. Antich, que justament, com a batlle en aquells moments, coneixerà el problema. Vegem quina solució podem donar i també el presentarem a la Conselleria de Medi Ambient, la qual fa propaganda per tal que no tu-

dem l'aigua, ja que és un bé escàs.

- I des del moment de la contaminació, com s'ha arreglat un poble on la canalització d'aigües era natural i ara les té contaminades?

- Arran dels fets del 93 es posaren conduccions d'aigües netes i brutes al poble. Les primeres, a causa de la contaminació s'han posat en marxa amb l'ajuda d'un tanc, situat a la falda del puig, en una cota superior al poble. Malgrat això no s'ha resolt el problema i l'aigua no és suficient i tampoc no n'hi ha tot el dia, a causa d'això hi ha persones que han d'anar a rentar la roba i dutxar-se a una altra

casa perquè al poble no en tenim per a tothom. Les aigües brutes no s'han pogut connectar per mor de la manca d'una depuradora, depuradora que ja al 93 era posada pel batlle d'Algaida com a obra prioritària.

- Voleu afegir alguna cosa més?

- El desenvolupament dels fets és tan inversemblant que en podríem fer un acudit i dir que "si es confirma que el focus de contaminació és un dels millors restaurants d'Espanya també es confirma que la gent de Randa es menja la millor merda d'Espanya". ♦

CA'N JANER

JØTUL

GRATIS

Un robot a vapor GRATIS valorat en 47.500 pts. en comprar una estufa o una xemeneia amb instal·lació inclosa abans del 18-10-95

NOVA TENDA D'EXPOSICIÓ I VENDA

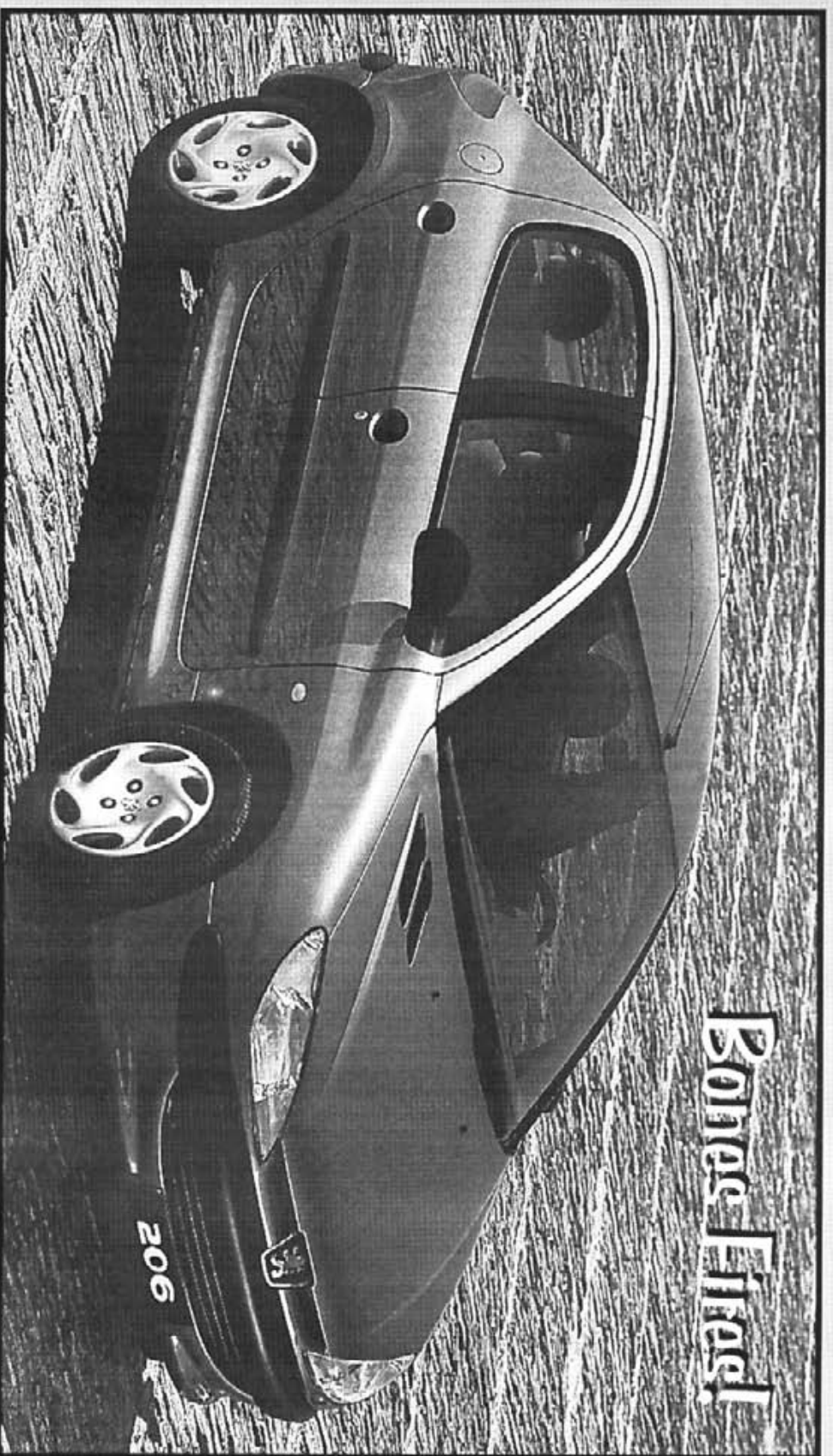
Rolonda Ctra. Il·lucmajor - Campos
Avda. Caballero Ramón Sanmartí
Tel. 12 04 47 • ILLUCMAJOR

TALLERS MARINA

AGENT OFFICIAL PEUGEOT

PEUGEOT

C/. MARINA, 104 - TEL. 971 66 05 21 - EXPOSICIÓ I VENDA: C/. MARINA S/N. - LLUCMAJOR

Contes de Paper i entrevista a Pep Gómez

40

Aina Maria Llompart

Per Sant Miquel el grup *Migjorn* ha tornat al Teatre Recreatiu portant la seva segona obra "Espectacles de paper". Mentre donàvem la benvinguda i muntàvem l'escenari he disfrutat de la gran experiència tramoista dels dos protagonistes, la bella simplicitat d'Antoni Massegossa i de Pep Gómez. D'unes posts, una taula i dos ventalls, l'escenari on totes les coses són de veritat. I de la guiterreta, l'armònica, i un hermós orguenet les músiques de'n Toni. I en Pep amb un món de formes i figures de papers dins caixetes distintes plegava els seus contes.

Mitja horeta després contaven i musicaven per a un públic jove i atent, contes d'un soldadet enamorat d'una ballarina i de la llegenda d'Origami, i de moltes coses més i brindàren amb un tassó de paper per Sant Miquel i perquè les Fires siguin bones -i noltros hi afegiríem: i perquè ben aviat tornin ells-. Abans de partir hem fet a en Pep algunes preguntes sobre el seu curiós art i professió, la papiroflèxia.

Quan va començar la vostra afició per la papiroflèxia?

De petit. Hem van regalar un llibre l'any 73 que es deia *Origami* fa-

cil. I jo el vaig trobar molt difícil. Tres anys després vaig fer l'ocell bevedor -en duia un dimarts de molt hermós i mou es bec cap endins i cap a fora d'una pica i també la coa- i hem va començar l'afició. Vaig fer totes les figures del llibre.

Vaig néixer a Barcelona però he viscut també a Mallorca. Els anys 70 vivia a Palma. Anava al Bar Bosch devers les vuit, i allà mentre ens esperàvem fèiem papiroflèxia i ensenyàvem les figures entre els amics.

L'any 84 vaig tornar veure l'amic Eugeni i li vaig dir: "em sembla que muntaré un taller i viurè del que ensenyi!" - i ell em digué: "I tu seràs capaç de prostituir la papiroflèxia?!" - i jo li vaig dir: "Sí, però només els caps de setmana". I d'això estic vivint.

Des de l'any 73 estic en el teatre. I entre l'any 84 i el 95 vaig estar amb el grup *Teatre de Sac*. Fèiem feina amb marionetes i ens inspiràvem amb els materials -em va explicar que les titelles són mogudes per fils i les marionetes amb la mà-. Vàrem fer obres com "Papiroflèxia dinàmica" amb músics, "Flèctics" on anàrem per totes les trobades i una altra obra que es deia "Elasticitats". El 95 vaig començar l'estudi d'enquadrador i fou quan Antoni Massegossa em va

enredar a no deixar el Teatre.

Com vares conèixer n'Antoni Massegossa?

En Toni venia a veure tots els nostres espectacles de *Teatre de Sac*. I l'any 92 quan estava fent una exposició de papiroflèxia es va presentar i ens férem amics. Vaig col·laborar amb ell a "Teresetes i rondalles", primer espectacle de *Migjorn*, que va venir a Lluçmajor la passada temporada, i ara en Toni col·labora amb mi amb "Espectacles de paper".

Quins artistes t'agraden més, quins t'han inspirat?

De petit anava al cinema tres dies per setmana, la meua família tenia un bar i rebíem pasquins del cinema. M'agraden els actors secundaris, l'amic del "xico". I de les actrius m'agraden les més dolentes, na Bárbara Stanwick.

En Biel des Cine baixa de la sala de màquines rient per dir que s'acosta una altra vegada el vulnerable *Titànic*.

I per acabar, estareu més temps actuant per Mallorca?

Hem actuat per diferents pobles aquests dies com Sta. Eugènia, Petra, Banyalbufar... i Lluçmajor. On ens agrada molt venir i esperam tornar. Ara ja torn un altre pic cap a Barcelona.

Com totes les coses bones vista i no vista, contents en Toni i en Pep omplen la furgoneta de fantasia i s'ha acabat l'entrevista.

Contaven els protagonistes d'avui que els agrada escoltar les històries que sap la gent, llegir llibres, i de papiroflèxia n'hi ha molts que expliquen mil i una formes d'aquest art. Bimensualment surt una revista que es diu "La Pajarita". També hi ha molta informació a Internet, cercau pels noms Papiroflèxia i Origami, que és el nom japonès de l'art de fer plegats de paper i que s'ha estès arreu del món. Alguns nins i joves llucmajorers ja tenim unes molles, un molinet i un tiratxines i ja coneixem algunes històries. I si vos han agradat, ara que comença el curs, animau-vos a continuar omplint el poble d'espectacles de paper. Bones Fires. ♦

SEMAR

Industries Semar, s.a

C/. Tomàs Meserret, 6 - 8
Tel. 66 01 57 - Fax: 66 29 01 (LLUCMAJOR)

- Embolits
- Cuixols
- Formaldges

Avda. Carles V, s/n Tel. 66 23 11 (Llucmajor)

Boutique

Atenció especial als llucmajorers

C/. Impremta, nº 1 - (Pas d'en Quint)
Tel (971) 72 40 98 - 07001 Palma de Mallorca

LLUCMAJOR

SERVEIS

INFORMATICS S.L.

LL
S
I

C/. Major, 107 - 07620 - Llucmajor
Tel./Fax 12.07.97 - Mòvil 909.78.42.20

COSMETICA

PERFUMERIA

REGALS

ROBA INTERIOR

*Infants, home i dona
Cursos de Brodats Artesans*

C/. Major, 101 - Tel. 12 01 34 - Llucmajor

DOLÇ I SALAT

**FRUITS SECS • CONGELATS
POLLASTRES A L'AST**

Plaça d'Espanya, 8 - Tel. 66 24 06 - LLUCMAJOR

SPORTS

ca'n salom

Sabates

Infantil i juvenil

(Talles 18-40)

C/. Músic Joan Xamena, 12 • Llucmajor

PERRUQUERIA

Fina

C/. d'Es Vall, 49

Tel. 66 11 58

Testimonis documentals de la nostra història

Sebastià Cardell i Tomàs
Bartomeu Font i Obrador

(XVII) Aprovació oficial de la Colònia Mendívil (1876)

Lluçmajor, la més ampla de totes les contrades mallorquines, des de la mateixa creació jurídica de la vila pel Rei Jaume II de Mallorca, fou objecte de distintes projeccions de pobles. Capocorb, a l'extrem del migdia, era el lloc on el nostre Rei pensà fundar una altra vila i si això hagués succeït així, Lluçmajor -la vila nostrada- sols tindria la meitat de l'actual districte municipal. Un terme, en definitiva, reduït a l'espai territorial interior, com ho són els nostres termes veïns d'Algaida, Montuïri i Porreres. Així s'explica que el nostre terme sigui avui el corresponent a la dècima part de l'extensió territorial de l'illa de Mallorca, d'uns tres-cents vint-i-sis km quadrats i per tant el més extens del conjunt de les Balears. A Capocorb, tres centúries després, va pensar d'erigir-hi una nova parròquia el bisbe Baltasar de Borja, encara que no es va poder dur a efecte aquella empresa apostòlica d'integració de la feligresia de les extenses marines, tan allunyades de l'assistència parroquial llucmajorera.

Passaren els anys i mai no deixà de pensar-se en l'especulació per tal de fundar nous nuclis repobladors com ho demostren en el segle XIX els projectes de la Bassola i Son Granada que tampoc prosperaren. Vindrien noves lleis en benefici del foment de l'agricultura i la població rural com les dels anys 1855 i 1868 i aquesta vegada sorgí una oportunitat especialíssima. Aquesta es presentà quan un comerciant i hisendista, Antonio Mendívil i Borreguero comprà unes tres-cents hectàrees de la gran possessió de Galdent, propietat del Marquès de la Romana. Aquell promotor creà una colònia a l'estil de les fundades entre els anys 1874 i 1891 com ho foren la Colònia de Sant Pere, d'Artà, la Colònia de Sant Jordi, de Campos, Porto Colom a Felanitx i Porto Cristo a Manacor. Els nous establiments de Son Mendívil i Ses Cases Noves de s'Aljub quedaven ben situades entre Palma i Lluçmajor i tant la proximitat com la comunicació amb Ciutat pesaren molt a l'hora de pensar en una població avançada i pròspera i el factor del moviment poblacional migratori i la roturació de les noves terres rescatades de la boscúria del gran pinar de Galdent, també, al parèixer eren molt propícies per a la mentalitat del promotor. Però el millor dels reclams per a la colonització familiar era aquell que permetia que els fills dels propietaris, administradors, treballadors i arrendadors que visquesin al lloc eren exempts de fer el servei militar i s'allibaven també dels impostos municipals.

Sorgiren dificultats en la interpretació de les lleis i l'Ajuntament de Lluçmajor tampoc no es fiava massa de les intencions de Mendívil i Borreguero com ho demostra el fet que la nostra municipalitat manà fer un peritatge per tal de classificar i estimar les propietats, l'any 1876. El 26 d'agost d'aquest mateix any es va concedir oficialment la Colònia Mendívil segons la llei de Colònies Agrícoles, comptant amb vuit habitants que arriba-

ren al nombre de 18 noves famílies tot acabant aquell any: 13 procedents d'Algaida, 2 de Lluçmajor i els altres de Palma, Manacor i Santanyí. Dos anys després constaven 23 famílies en el padró de la nova colònia, d'origen dispers com del mateix Lluçmajor, Algaida, Bunyola, Establiments, Marratxí, Consell, Artà i fins i tot un llaurador de Vaquerias, de la província de Barcelona. Es donaren noms a diversos carrers: Fiol, Sant Lluís, Alfons XII, Mendívil, Borreguero, Palma, etc. Encara es poden veure les ruïnes d'unes edificacions entre cases, corals, pous i forns i l'any 1902 els pobladors es reduïren a l'escàs nombre de vuit. Aquesta és la grandesa i la misèria d'un somniador d'impossibles.

Donàm a conèixer seguidament el comunicat oficial d'aprovació de la colònia Mendívil:

Gobierno de la Provincia de Baleares. Sección de Fomento. Negociado Agricultura. N.º. 1016

Con esta fecha digo á D. Antonio Mendívil lo siguiente:

Visto el expediente promovido por V. en solicitud de que se apliquen á los preludios que posee en el término de Lluçmajor los beneficios de la ley sobre colonias agrícolas: = Resultando que en solicitud de 29 Mayo último espuso que en los terrenos adquiridos del Marques de la Romana había construido dos granjas tituladas Son Mendívil y las Casas novas del ajuip en las que había construido casas para colonos y ademas havia reducido a cultivo y dedicado á plantacion y arbolado grandes extensiones de terreno que antes era selva ó erial y que destinaba una estension de 287 hectáreas 83 áreas para la continuacion de la colonia y en consecuencia pidió se aplicasen á dichos terrenos los beneficios otorgados en los artículos 8.º, 9.º y casos 2.º, 3.º, y 4.º, del artículo 1.º, de la ley de 3 Junio de 1868; = Considerando que del expediente instruido al efecto aparece justificado que los terrenos objeto del mismo se hallan comprendidos en los artículos mencionados: He acordado declarar los terrenos y edificios objeto de este expediente beneficiados con las ventajas y exenciones que establecen los artículos 8.º, 9.º, y casos 2.º, 3.º, y 4.º, del artículo 1.º, de la mencionada ley y demas disposiciones que á ellos se refieran.

Lo que traslado á V. para su conocimiento y efectos consiguiente.

Dios guarde á V. muchos años.

Palma 26 Agosto 1876.

Felipe Puigdorfil (rubricado)

Sr. Alcalde de Lluçmajor.

AMLL. SM-23, 8. ♦

COLORINS

MODA INFANTIL

BONES FIRES!

C/. D'es Vall, 107 • Tel.: 971 66 27 26
LLUCMAJOR • MALLORCA

tina cebrián

ESTETICISTA

- Tractaments facials, línia
ESTHEDERM:

- purificants (ACNÉ)
- pells grasses
- pells sensibles
- tractaments reparadors i

hidratants

- Neteja de cutis
- Maquillatges
- Cursos d'automaquillatge
- Tenyit de pipelles
- Depilació cera teba i calenta
- Tractaments corporals
- Tractaments anticel·lulític
- Massatges
- Gimnàstica passiva

*per que la bellesa és
sinonim de qualitat de vida*

Descomptes es tractaments facials
Bonificacions en tractaments corporals
Descomptes en la compra de productes

Bones Fires!

NO DEIXIS PASSAR AQUESTA OPORTUNITAT!!!

Visita'ns i diagnosticarem el teu problema sense cap compromís

C/. Bisbe Taixaquet núm. 17.
Tel.: 971 66 28 14 (Llucmajor)

C/. GRUP ESCOLAR, 68
LLUCMAJOR
TEL.: 971 12 10 81

Gimnàs a Punt

ACTIVITATS PER A TOTA LA FAMÍLIA

JAZZ

AERÒBIC

STEPS

AERÒBIC INFANTIL

GIMNÀSTICA ARTÍSTICA

TAEKWON-DO

HAPKIDO

MANTENIMENT

SAUNA

SOLÀRIUM

MASSATGES

SALA DE MUSCULACIÓ AMB
LA MÉS MODERNA MAQUINÀRIA

700 M² D' AMPLES I COMFORTABLES
INSTAL·LACIONS AL SEU SERVEI

ferreteria
**CA'N
JANER**
bricolatge

Pl. Espanya, 47. Tel. 66 04 43

Rotonda Llucmajor a Porreres i Campos
Tel. 12 04 47 Fax 66 27 64

LLUCMAJOR

OFERTES DE FIRES DE 1998

IVECO

SERVEI AUTORITZAT

Tallers

ANTONIO

ROSSELLÓ RAMIS, s.l.

*C/ Navarra, 4-6 • Tel. 66 09 28
Llucmajor*

CULTURA

La cuina tradicional

Antònia M. Bonet

Els caçadors, els pescadors, desapareixen a trenc d'au de les seves cases, abandonant dona i fills; atrets, cridats, desvetllats per una força que els impulsa. Moltes hores després, a la tornada, compareixen entresuats, esperitats, esventats, barbuts i victoriosos. Senalles rebossants de peix o serrons farcits de caça, units a les mostres d'admiració i benvinguda, contribueixen al seu millor estat d'ànim; no en va han complert el deure atàvic de l'amo de la casa, proveir de menjar als seus.

Més tard, ja en temps de VEDA, reunits, seguiran gaudint de les hores passades dedicades a la seva ocupació predilecta, enumerant peces cobrades, del seu nombre, pes o tamany.

Llurs fidels companys, testimonis muts, grans col·laboradors, els cans frueixen tot l'any d'un tracte preferent.

Aquest octubre, tractarem plats de caça i pesca. Preparacions exclusivament d'aquesta època i que per això tenen un encís especial. Aquestes receptes de carn o peix són quasi sempre amb salses, requereixen gran atenció; milloren, fetes un dia abans, sempre i quan, durant les hores prèvies a la consumició, guardem l'aguiat a un lloc refrigerat convenientment. Si ho feim així hem de tenir en compte que la salsa cobreixi per complet les viandes; en cas contrari es secaran i perdran la gràcia i textura adient.

Llampuga amb pebres

Peix de temporada, coincideix amb el millor moment de la collita de pebres vermells; per això, la saviesa popular els mescla i obté un plat de veritable gust de tardor.

Per a 4 començals, 1 1/5 kg de llampuga, 2 dl. d'oli d'oliva, 5 pebres vermells, 1 kg de polpa de tomàtiga, 1 fulla de llorer, 1 cap d'all, sal.

Els peixos ben nets i trossets a rodanxes, es fregeixen dins l'oli. Es treuen i col·loquen dins una greixonera. Dins l'oli sobrant s'afegeixen els alls esclafats i els pebres trossets; se'ls dona unes voltes i s'agrega la tomàtiga, llorer i sal. En estar cuit, es cobreix el peix que tenim apart i courem tot junt uns minuts. Es retira del foc i es deixa reposar.

Conill amb ceba

No per arxiconeguda hem de descuidar aquesta recepta que compta amb moltíssims adeptes.

1 conill tendre, per a 3 començals, 4 cebes grosses, 1 tomàtiga de ramellet, 2 alls, 1 copa de vi blanc, 1 fulla de llorer, farigola, pebrebò, sal, 1 dl. d'oli d'oliva.

Fregir lleugerament el conill trossetat dins l'oli roent. Afegir la tomàtiga, desprovista de pell i llavors, l'all picat. Desglossar amb el vi, cobrir d'aigua la carn i fer coure lentament. A mitja cocció agregar les cebes, tallades finament per llarg, el llorer, farigola, pebrebò i la sal. Quan estigui ben tendra el conill, reduïrem la salsa a foc ben viu i acompanyarem aquest plat de patates fregides a trossos grossos i presentades apart. ♦

PEDRO CANTALLOPS LLADO

PINTURES AUTOMÒBILS

*Plaça Pare Bartomeu Salvà, nº 4
Telèf. 12 00 70 (Llucmajor)*

FONTANERIA LLUCMAJOR S.L.

Instal·ladora Autoritzada núm. 375

**Instal·lacions sanitàries - Calefacció
Piscines - Aire condicionat**

*Amb calefacció i aigua
calenta sanitària*

*Si teniu qualche problema
cridau-nos.*

Estam al vostre servei

C/. Ciutat, 14 - Tels.: 66 00 53 - 989/17 05 70
Llucmajor

**PLAÇA 18
serigrafia**

C/ SON JULIÀ, SOLAR A-65
POLÍGON INDUSTRIAL SON NOGUERA
07620 - LLUCMAJOR - MALLORCA
TELÈFON 66 04 22
FAX 66 19 22

45

**Ara, per les Fires,
Avantatges que enlluernen
Acostí's**

BONES FIRES '98

ILLA MOTORS, S.L.

Avda. Ramon de Sant Martí, s/n
Tels. 66 01 46 - 908-63 00 49
Fax. 66 22 39 - (Llucmajor)

Esports

Alex Kid entra en la història del trot balear

El cavall de Lluçmajor va disputar el Campionat Europeu a l'hipòdrom de París

Francesc Verdera

Alex Kid va complir l'objectiu. El cavall llucmajorer no va fer el ridícul, encara que acabàs distanciat a la seva carrera en el "Campionat d'Europa dels 5 anys", que es va disputar la nit del 24 de setembre a l'Hipòdrom de Vincennes, a París. La seva actuació va deixar un sabor agre dolç als nombrosos aficionats que, des de Mallorca, seguien la carrera a través del "Canal Courses" del Canal + de França.

Més d'un dels seus seguidors va arribar a confiar, en un moment donat, que el fill de Tap Dance Kid es trobava en disposició de donar la campanada, sobretot tenint en compte el ritme al qual es va desenvolupar la carrera.

Una llarga desmuntada quan faltaven 1000 mts. per a la meta, quan el crack mallorquí remuntava els seus prestigiosos rivals, va deixar fora de la carrera el cavall d'en Joan Oliver. El seu entrenador i "jockey", Toni Solivellas, va recórrer a la mateixa tàctica de carrera que habitualment ha emprat n'Alex Kid a les carreres que ha disputat a Mallorca. Va anar de menys a més, encara que aquesta vegada no calibràs la vertadera entitat i el potencial dels seus rivals de París.

A la sortida, Alex Kid va perdre el rastre dels més ràpids i es va emparellar per l'exterior als cavalls que a la sortida s'havien col·locat a la cua. El gran favorit i guanyador de la carrera, Remington Crown va superar una mitjana de 1:17'7 minuts els primers mil mts. d'una prova que es va disputar sobre 2100.

Moments abans de la seva fatal desmuntada, Alex Kid va afrontar, des de la seva setena plaça, la darrera corba de la carrera, molt forçat, enca-

ra que remuntàs per l'exterior sobre altres tres efectius. Solivellas va elegir el moment que el representant suec MR Quickstep obligava el líder de la prova a incrementar notablement el ritme de carrera. Aquesta circumstància va jugar en contra dels interessos d'Alex Kid i va dur als capdavanters a transitar a un ritme de 1:16'4 minuts per km, quan faltaven 500 metres per a la meta.

A Toni Solivellas li va costar moltíssim restablir la marxa del cavall, encara que després de la desmuntada d'Alex Kid va actuar amb una exquisida diligència i esportivitat, quan va retirar el cavall cap a l'exterior de la corda.

Al final, la victòria seria, per al suec Remington Crown, amb un cronòmetre de 1:15'1 minuts i conduït pel belga Joos Verbeeck. La segona plaça fou per al francès Fleuron Perrine, la tercera per al suec MR Quickstep i la

quarta per al cavall danès Axwill.

Allò que importa per al trot balear és que per primera vegada a la història, un dels seus cavalls, Alex Kid, va competir a l'hipòdrom de Vincennes a París, autèntica catedral del trot europeu i una de les instal·lacions hípiques més prestigioses del món.

Alex Kid acumula des del passat setembre quatre registres històrics. El cavall de Lluçmajor és el plusmarquista nacional del trot balear, és l'únic exemplar illenc que ha guanyat competicions fora d'Espanya, acumula els majors guanys del trot balear i de de fa menys d'un mes, s'ha convertit en el primer cavall mallorquí que ha competit en el Vincennes. El somni del seu propietari convertit en realitat. ♦

Presentació dels equips

Equip 1a Autònoma

Guillem Oliver

El dia 29 de setembre, dia de Sant Miquel, horabaixa se va fer la presentació dels equips, jugadors i preparadors corresponents. Són els següents: en primer lloc l'Escoleta que està formada per quatre grups, iniciació (dos grups mixts) i benjamins (un masculí i una femení).

Cuiden dels més petits: Pere Tomàs, Biel Sorell, Miquel Oliver i Pau Sastre.

Els equips que entren en competició són:

Categoria

Mini Maculí

Infantil Masculí

Infantil Femení (dos equips)

Cadet Masculí

Junior Masculí

Junior Femení

Sub-22 masculí

Senior provincial

I Autònoma femení

I Autònoma masculí

Preparació física

Direcció tècnica i planificació

Preparadors

Jaume Rosselló

Aina Garrido

Miquel Oliver

Simó Rubí

Tomeu Jaume

Aina Miralles

Cristina Cerdà

Maria Coll

Daniel Munar

Manu Rosselló

Pepe Picornell

Marc Soler

J.L. Taboada "Tabo"

Xisca Noguera

Joan Oliver

Miquel Martí

Rafel Cladera

"Tabo"

Maties Cerdà

Joan Oliver

Antoni Server

Jaume Rosselló

circumstàncies han fet que vengui a viure a Mallorca, és molt bo, de fet el Ciutat d'Inca ja ens l'ha sol·licitat per jugar amb ells.

Es posaren tots els mitjans necessaris per aconseguir pujar a II nacional, aprofitant les ajudes econòmiques a través de la Conselleria d'Educació i Esports que amparen els desplaçaments, etc., a fi que el Club no hagi de renunciar a la categoria per falta de liquidesa.

Vos desitjam tota la sort del món perquè les vostres il·lusions es vegin realitzades. D'així com aniran les coses ja en parlarem un poquet cada mes. ♦

Col·lecció

Tardor - Hivern

**Esports «Sa Plaça»
vos desitja una bona
fermança de Fires**

Pl. Espanya, 39 - Telf. 12 10 00 - 07620 LLUCMAJOR (Mallorca)

Entre noltros

Naixements

- **Rectificació:** Catalina Salom Miralles, filla de Miquel Àngel i Catalina, nasqué el 22-8-98.
- Sebastià Gamundí Beneyto, fill de Sebastià i Maria, nasqué el 21-8-98.
- Borja Carleos Romero, fill de Juan Jesús i Elena Maria, nasqué el 29-8-98.
- Dennis Mayero Ueberall, fill de Miguel Angel i Daniela, nasqué el 28-8-98.
- Sebastian Lucht Heisig, fill de Jurgèn i Dajmar, nasqué el 29-8-98.
- Juan Carlos Guerrero Jerez, fill de Juan Carlos i Purificación, nasqué el 31-8-98.
- Jordi Soler Cantero, fill de Miquel Àngel i Maria Dolores, nasqué l'1-9-98.
- Francisco Revuelta Gorton, fill de Francisco i Sharo, nasqué el 4-9-98.
- Marina Figueroa Selva, filla de Manuel Àngel i M. Julia, nasqué el 4-9-98.
- Mercè Garcias Gàzquez, filla de Gabriel i Natividad Amparo, nasqué el 3-9-98.
- Bernat Bonet Mas, fill de Bernat i Maria Dolors, nasqué el 30-8-98.
- Alejandro Valero Sanz, fill de Francisco Ramon i Ester, nasqué el 20-8-98.
- Esteve Ramon Bonet, fill d'Esteve i Joana, nasqué el 9-9-98 a Esporles.
- Pedro Domingo Ballester González, fill de Pedro i Sonsoles, nasqué el 18-9-98.
- Lorena Vivancos Lagares, filla de Juan Manuel i Verónica, nasqué el 14-9-98.
- Maria Perelló Capellà, filla de Bartomeu i Catalina Maria, nasqué el 21-9-98.
- Marcos Diéguez Caycedo, fill de Jerónimo i Rosa

Ana, nasqué el 19-9-98.

- Fidel de la Osa Mora, fill de Fidel i Francisca Esperança, nasqué el 24-9-98.

- Daniel Requera Plaza, fill de Lluís Oscar i M. José.

Matrimonis

- Fernando Paloma García i Catalina Garau Mestre, es casaren el 14-6-98 a l'Església de Sant Bonaventura.
- David Picó Manresa i María Dolores López Gutiérrez, es casaren el 21-6-98 a l'Església Ntra. Sra. de Gràcia.
- Salam Ghay i Aonatif Rifí Filali, es casaren el 4-9-98 al Jutjat de Pau.
- Agustí Vicens López i Àngela Maria Mas Sánchez, es casaren el 27-6-98 a la Parròquia de Sant Miquel.
- Josep Cortès Miralles i Magdalena Bibiloni Sánchez, es casaren el 29-8-98 a l'Església de Sant Bonaventura.
- Pere Noguera Pol i Catalina Maria Noguera Salvà, es casaren el 27-6-98 a l'Església de Sant Bonaventura.
- Michael-John Dizury i Mónica Vivancos Hernández, es casaren el 5-9-98 a l'Església Ntra. Sra. de Gràcia.
- Enrique Domínguez Cortès i Bonifacia Molina Rodríguez, es casaren el 18-9-98 al Jutjat de Pau.
- Joan Antoni Riera Mora i Francisca Jaume Albertí, es casaren el 29-8-98 a l'Església Ntra. Sra. de Gràcia.
- Alfonso Gálvez Vera i Maria Antònia Oliver Rosas, es casaren el 12-9-98 a l'Església de Sant Bonaventura.
- Joan Contestí Puigserver i Maria Josefina Fullana Ramon, es casaren el 12-9-98 a l'Església de Sant Bonaventura.
- Miquel Àngel Sahuquillo Mateu i Aina Maria Manresa Catany, es casaren el 3-7-98 a la Casa Consistorial.
- Jaume Lliteras Ballester i Francisca Pascual Sastre, es casaren el 16-7-98 a la Casa Consistorial.

Defuncions

- Jonathan-Peter Wickings, morí el 4-9-98 als 19 anys.
- Miquel Julià Vadell, morí l'11-9-98 als 71 anys.
- Juan Antonio Martínez Díaz, morí el 8-9-98 als 85 anys.
- Isabel Puig Salvà, morí el 18-9-98 als 88 anys.
- Fèlix González Carrión, morí el 22-9-98 als 70 anys.
- Francesc Llompart Vidal, morí el 23-9-98 als 86 anys. ♦

EURO - IDIOMAS

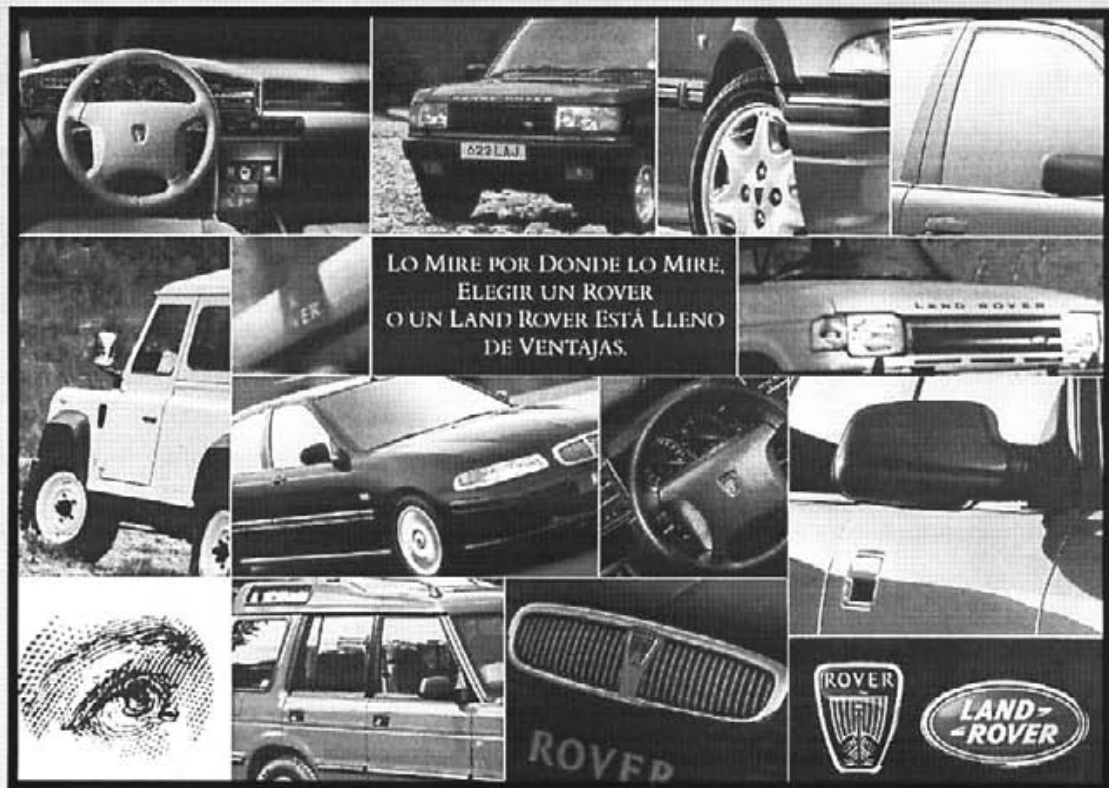
Lucmajor

*Apreneu idiomes amb grups molt
petits amb professors amb experiència
natis i llicenciats*

Acadèmia d'Idiomes
Carrer Rei Jaume II, 48 • Lucmajor • Tel. 66 11 33

ILLA MOTORS, S.L.

Avda. Ramon de Sant Martí, s/n
Tels. 66 01 46 - 908-63 00 49
Fax. 66 22 39 - (Llucmajor)

"SA NOS TRA"

CAIXA DE BALEARS

VOS DESITJA BONES FIRES 1998

Passatemps

Sopa de lletres

Llorenç Mascaró

10 muntanyes de Mallorca

B	A	T	A	E	Y	H	C	E	A	G	U	P	A
N	Z	M	I	O	T	N	A	C	X	L	P	U	M
E	B	G	A	L	I	L	E	U	E	M	O	I	E
A	L	Z	T	S	L	F	M	A	Y	C	U	G	D
I	C	T	B	X	S	T	G	O	D	V	I	M	E
L	D	E	G	P	I	A	S	I	H	X	Y	A	R
A	T	N	S	Z	L	M	N	F	I	J	D	J	M
E	L	I	D	A	E	M	V	E	T	C	R	O	A
G	P	O	T	S	O	X	T	Y	L	O	F	R	E
B	E	Z	U	E	M	V	B	H	Z	L	M	R	A
N	O	V	I	X	A	I	B	A	F	L	A	I	R
I	X	N	V	I	T	L	J	M	R	N	F	U	R
A	P	U	A	E	H	A	C	V	D	B	A	Y	Z
X	T	U	R	N	G	T	X	A	Y	M	U	F	V
E	Q	I	A	E	Y	U	B	V	E	X	X	A	L

Solució del mes passat

- Atzur
- Atzuri
- Blaclar
- Blavis
- Blavós
- Safiri

Pes forat d'es moix

A les ciutats i pobles on els mandataris tenen inquietuds de caire cultural, artístic i/o arquitectònic, s'encarreguen de protegir el seu patrimoni.

A molts de nuclis urbans, el case antic gaudeix d'una protecció especial; al nostre, no. Per això es poden tomar ares de mig punt tri-centenaris, fets de marès de Galdent, per posar-hi una jàssera de formigó i fer-hi un garatge. Però això és legal, i per tant, mentre no es canviïn les ordenances municipals, Lluçmajor sofrirà aquest espoli arquitectònic.

El que no creim que sigui legal, és el que veim a la foto, i que, de proliferar, ens podem trobar amb pasteres damunt les estretes voravies del poble, cossiols penjats a les parets arreu dels carrers... En una paraula, el quadrat convertit en la façana d'un "Cortijo". ♦

Funeraria
Mare de Déu de Lluç S.L.

A. SASTRE

C/ Revella 9 i 11.
Tel. 62 01 46 (Santa Maria)

Amb la finalitat de poder prestar els serveis funeraris sense necessitat que la família s'hagui de molestar per ser ben atesa, tant a Palma com a Lluçmajor, posam a la vostra disposició el telèfon de servei permanent: 971 62 01 46, i a Lluçmajor vos atindrà personalment el vostre representant, al C/. Ciutat, 127-1r, Tel.: 971 66 18 62

C/ Ciutat, 127-1r. Tel. 66 18 62
(Lluçmajor)

ASSEGURANCES

Agència Lluçmajor

Ramon Nicolau S.L.

(Peugeot)

ZURICH

C/ Marina, 104 • Tel.: 971 66 00 21 (Lluçmajor)

CENTRE D'ESPECIALITATS MÈDIQUES

Medicina General (Igualatori)
Pediatría
Cardiologia i Aparell Respiratori
Aparell Digestiu
Anàlisis Clíniques
Cirurgia General
Cirurgia Vascular
Neurocirurgia
Cirurgia Plàstica i Reparadora
Nutrició i Dietètica
Ginecologia i Obstetrícia
Dermatologia
A.T.S. (Infermeria)

HORARI:
de les 9'00 h.
a les 21'00 h.

Clínica Dental
Ortodòncia
Maxilo Facial
Psiquiatria
Psicologia
Traumatologia i Cirurgia Ortopèdica
Ortopèdia
Rehabilitació i Fisioteràpia
Oftalmologia
R.X. Radiologia ...
Podologia
Centre Auditiu

ASSEGURANCES: AXA - ADESLAS - AGRUPACIÓ MUTUA - ASISA - IMECO CAJA SALUD - MEDIFIATC
GROUPAMA - NOVOMEDIC - ONCE - PREVIASA - SANITAS - VITALICI - L'ALIANÇA - WINTERTHUR
L'ESTRELLA - ALLIANZ-RAS - MUTUA D'ACCIDENTS: FIMAC - FREMAP

Plaça d'Espanya, 56 - Tel.: 971 12 00 64 - Fax: 971 120 426

SYP

SERVEI I PREU

**AGRAÏM LA VOSTRA
VISITA I VOS DESITJAM
UNA BONA FERMANÇA**

C/. Nicolau Taberner, 39 - Tels. 12 06 97 - 12 06 98

SEAT

Rubí Automòviles Llucmajor, S.L.

Ctra. Arenal s/n - Tel. 66 02 34 - 66 16 18

VOS DESITJA UNES BONES FIRES
 I VOS CONVIDA A VISITAR LA NOSTRA
 EXPOSICIÓ AL PASSEIG JAUME III
 ON HI HAURÀ TOTS ELS MODELS
 QUE NOSALTRES PRESENTAM
 I VOS CONVIDA A VISITAR LA NOSTRA
 EXPOSICIÓ AL PASSEIG JAUME III
 ON HI HAURÀ TOTS ELS MODELS
 QUE NOSALTRES PRESENTAM
 VOS DESITJA UNES BONES FIRES

AUTO - ELECTRIC
Barcelo
 S.L.

AlliedSignal
 AUTOMOTIVE
Bendix®

Ronda Ponent, 27 - Tel. 66 01 70

Bones Fires!

Li oferim fins a 10.000 PTA. pel seu autoràdio
 quan compri un autoràdio cassette i compact-disc.
 Comprovi la nostra gamma i preus i se **SORPRENDRÀ.**

St. Louis DJ